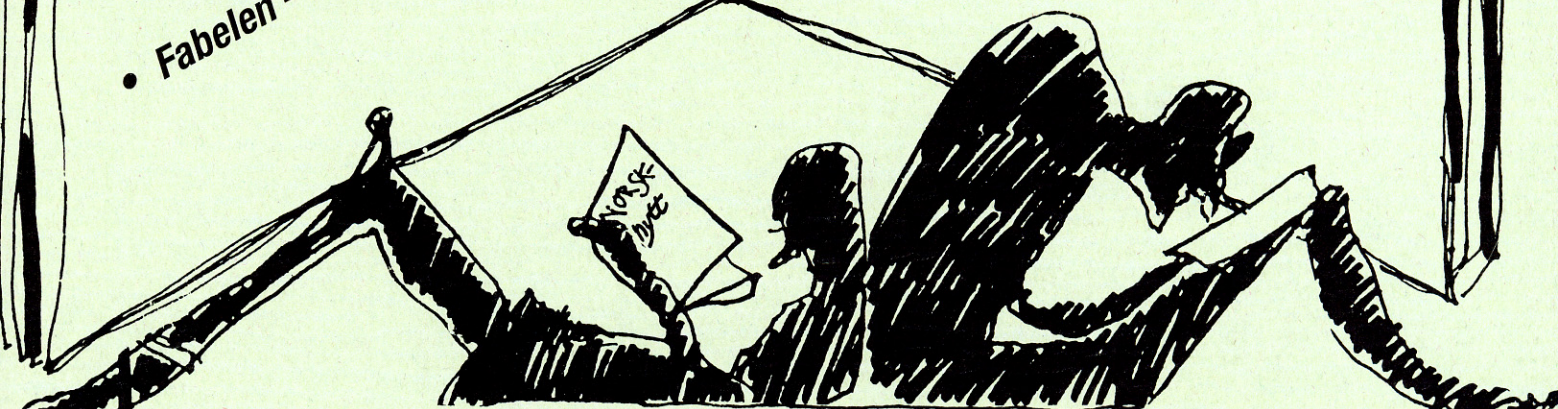

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Elevene plunker stoff fra internett
- 7 li bedre kjent med Ibsen
- Øvingsstoff til «tekstheftedagen»
- Ibsenruteord
- Omkring vårt nasjonaldrama «Peer Gynt»
- Europeisk språkår 2001: Tipp grannespråkord
- Fabelen – tekst med moral i

- Simon Gløgg i fare – igjen
- Skriv et brev til deg selv
- Norskkryst 3 - 2001, nynorsk
- Norskkryst 3 - 2001, bokmål
- Tentamensoppgaver, langsva
- Ta en skrivesjekk
- Syng og skriv ferievers med hull i

Norsknytt har fått egen internettside
www.norsknytt.no

Hovedsiden
om NORSKNytt
Abonnement
Våre lydkassetter

E-post: post@norsknytt.no

Et metodikk- og aktivitetsblad for norskfaget i grunnskolen

NORSKNYTT

gir variasjon og liv til norskundervisninga

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	«Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89»	50,-
Årgang 1990:	«Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90»	50,-
Årgang 1991:	«Norsknytt 1/91, 2/99 og 3/91»	50,-
Årgang 1992:	«Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	50,-

FØLGENDE ÅRGANGER VIL VI FORTSATT HA PÅ LAGER:

Årgang 1993:	«Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	200,-
Årgang 1994:	«Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	200,-
Årgang 1995:	«Norsknytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	200,-
Årgang 1996:	«Norsknytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	200,-
Årgang 1997:	«Norsknytt 1/97, 2/97, 3/97 og 4/97»	200,-
Årgang 1998:	«Norsknytt 1/98, 2/98, 3/98 og 4/98»	200,-
Årgang 1999:	«Norsknytt 1/99, 2/99, 3/99 og 4/99»	200,-
Årgang 2000:	«Norsknytt 1/00, 2/00, 3/00 og 4/00»	200,-

NB! Porto/forsendelsesomkostninger kommer i tillegg.

Send bestilling til: **NORSKNYTT**
PB 303
7601 LEVANGER

E-post: post@norsknytt.no

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Redaksjon: NORSKNYTT, Postboks 399,
7801 NAMSOS, telefon og faks 74 27 42 96

Abonnement: NORSKNYTT, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 91 7735 34

E-post: post@norsknytt.no – Internett: www.norsknytt.no

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 415,- PR. ÅR.

NR 3 - 2001 (90)

SEPTEMBER

27. ÅRGANG

Elevene planker stoff fra internett

Elevene laster ned stoff fra internett og leverer det som egne oppgavesvar. Dette er et problem i skolen. Enkelte skoler har sluttet å gi elevene langvaroppgaver som heimearbeid. De arrangerer i stedet jevnlig prøver på skolen for å være sikre på å få et rett bilde av elevenes standpunkt i norsk skriftlig.

Der er foreslått flere rådgjerd mot at elevene bruker stoff fra internett uten selv å bearbeide det. Krav om at svaret skal skrives på nynorsk kan stilles i begrenset omfang når elevene har nynorsk som sidemål. (Artikler på nynorsk finnes sjelden på internett.) Et annet krav kan være at svaret skal formes som intervju, hørespill, essay eller andre sjangrer som avviker fra artikkelsjangeren. Det tvinger eleven til å bearbeide stoffet som hentes fra internett. (Arukkelen er den vanligste brukssjangeren på internett.)

Regelen må være at elevene følger god skriveskikk og alltid oppgir kilde i tilknytning til alle svar som leveres til vurdering.

Bli bedre kjent med Ibsen

Skole-elever har jevnt over liten kjennskap til den største dikteren som Norge har fostret. De fleste lærebøkene ofrer heller ikke mer plass på Ibsen enn på hans samtidige dikterkolleger. De biografiske opplysningene er stort sett tradisjonelle og tørre. De mange særegne hendingene som er knyttet til Ibsens liv og som kan vekke de unges nyfikenhet, finnes ikke i lærebøkene.

Journalist Erling Borgen som har laget fjernsynsprogram om vår store dramatiker, sier at Henrik Ibsen med sin diktning betyr mye mer som døråpner for Norge enn hele kongefamilien og Mette-Marit til sammen. (Dagbladet 04.01.01). En undersøkelse på en tilfeldig dag i 2001 viste at det denne dagen ble spilt 102 Ibsen-stykker fordelt på alle verdensdeler.

På internett kan vi følge med hvor forestillinger vises. Her finner vi også oppdatert Ibsenstoff. I dette nummer av Norsknytt presenterer jeg fire sider med variert Ibsen-stoff. Kanskje kan en liten opplysning fenge en elev og gi vedkommende lyst til å grave dypere i Ibsens forunderlige liv og hans rike dikterverden. I lærergjerningen er det tillatt å håpe på at slike små undre skjer.

Kryssordvinnere 2 – 2001

Nynorsk

Jørgen Ringen, 10 B, Stokmarknes skole, 8450 Stokmarknes
Andreas Hammer, 9., Høylandet skole, 7977 Høylandet
Øystein R. Sørli, Atrå ungdomsskole, 3656 Atrå
Yngve Andersen, 10 B, Stokmarknes skole, 8450 Stokmarknes

Bokmål

Kari Merete Fevang, 10 B, Ranvik ungdomsskole, 3237 Sandefjord
Kjærsti Sørensen, 9A, Seljestad ungdomsskole, 9400 Harstad
Linn Merete Bøhle, 10 B, Lundemo ungdomsskole, 7232 Lundemo
Erlend Rosseland, Odda ungdomsskole, 5750 Odda.

Takk for kryssordløsninger. Velkommen med nye i skoleåret vi nå går inn i. I nynorskoppgaver skulle elevene notere flere navn på hermetegn. Mange har nevnt både gåsaue og sitatteikn, som rett er. Flere ønsker seg lettere kryssordoppgaver. I dette nummeret presenterer vi derfor oppgaver av enklere slag.

Del ideér med kolleger

Norsknytt tar med glede imot praktisk-pedagogisk stoff fra leserne. Alle lærere har erfaring med arbeidsmåter som har vist seg å være vellykkede i undervisningen. Du kjenner sikkert litteratur som er velegnet for forskjellige formål, for eksempel dramatisering, opplesning eller annen bearbeiding. Det kan også dreie seg om organisering av undervisningen, trivselstiltak, tema- og prosjektarbeid m.m. Tips om bruk av medier, for eksempel internett, er vi spesielt interessert i. Vær KORTFATTET. Stoff som vi bruker, blir belønnet.

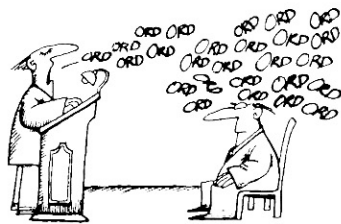
Skriv til NORSKNYTT, postboks 399, 7801 Namsos eller bruk vår e-post-adresse: post@norsknytt.no.

Hvorfor ville ikke Ivar Aasen fornorske etternavnet sitt?

Nynorskens far, Ivar Aasen, ivret i siste halvdel av 1800-tallet for at Norge skulle få sitt eget skriftspråk. Det nye språket som han utviklet, kalte han landsmål. I dag kjenner vi det som nynorsk. Da han ble spurt hvorfor han ikke fornorsket skrivemåten på sitt eget etternavn, svarte han at han var redd for at folk ville glemme å skrive ringen over bokstaven a. Han ville ikke bli kalt asen som er en eldre form for ordet esel.

Øvingsstoff til «tekstheftedagen»

Dersom elevene får skriftlig avgangsprøve i norsk, omfatter dette som kjent to prøvedager, en «langsvardag» og en «tekstheftedag». Skolene er pålagt å gjøre elevene kjent med hva disse to prøvedagene vil innholde. I samband med dette er det stort behov for øvingsstoff.

Det eksisterer mye langvarstoff

Når det gjelder «langsvardagen», fins det rikelig med øvingsstoff. Langsvarprøven minner mye om den prøven som elevene fikk under del B i den tidligere avgangsprøven. Norsknytt presenterer dessuten i hvert nummer et langvarprøvesett på sidene 26 – 30. Vi har fått mange tilbakemeldinger fra skolene om at dette er nyttig stoff.

Å skaffe nok øvingsstoff til tekstheftedager er derimot vanskelig, sier skolene. Gjenbruksmulighetene på heftene fra Læringssenteret er naturlig nok begrenset. Når disse heftene er brukt en gang i klassene, er nyhetsverdien borte. En kan ikke presenterer de samme heftene flere ganger.

Norsknytt har fått spørsmål om å trykke teksthefter på samme måte som vi bringer lang-svaroppgaver. Vi ser oss ikke i stand til å gjøre dette. Det ville sprengre sidetallet for det vesle bladet vårt.

Bruk litteraturhefter fra M87

Vi har derimot et forslag som et stykke på veg kan løse teksthefteproblemet. Dersom skolene har tatt vare på litteraturheftene som ble brukt i forbindelse med M87 og tidligere læreplaner, fins det mye egnet stoff der. I Aschehougs litteraturhefter var stoffet i alle 11 heftene satt opp i temaer. I lærerveiledningen til heftene, fins en litteraturnøkkel som viser temaene i de forskjellige heftene.

Varierte temaer

Eksempler på temaer i litteraturheftene er barn, funksjonshemming, dyr, framtida, generasjonsspørsmål, kjærlighet, krig og fred, miljøvern, mobbing, musikk-pop, skole, sosiale forhold, sport, trafikk, moter og ungdomstid. Her mangler det ikke på egnede temaer. Stoffet er framstilt i varierte sjangrer, det er vakker satt opp, og illustrasjonene er tiltalende. I lærerveiledningen står det forslag til allsidige oppgaver. Disse er til god støtte for elevene når de skal sette seg inn i stoffet. Her finner også skolene hjelp når de skal sette opp oppgavearket til prøvedagen. Det hensiktsmessige med kopioriginaler er at læreren kan blende over oppgaver som ikke passer, og i stedet flette inn egne oppgaver som egner seg bedre for klassen. Kopioriginaler funner da som et prefabrikkert produkt som kan nyttes individuelt.

«Miniteksthefter» som øvingsstoff for 8. og 9. klasse

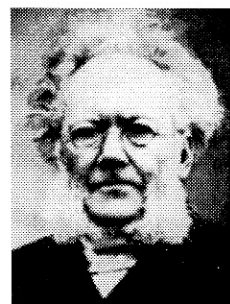
Som «miniteksthefter» fungerer også Tema-heftene fra Aschehoug bra. Som det framgår av tittelen, er stoffet satt opp i temaer. Eksempler på temaer her er ferie, vitsetoppen, hunden, rekorder, kjøp~kjøpe, siste mote, film, idealførelde, aviser, fartsgrense null, nytt fra framtida, i matkroken, UFO, idrett m.m. Mange sjangrer er med, og illustrasjonene er allsidige. Også her er oppgaveutvalget stort og variert. Dette stoffet kan passe som innføring i tekstheftearbeid for 8. og 9. klasse, men kan også brukes i 10. klasse.

I tillegg til de eksemplene som er nevnt her, fins det i skolenes hyller mange andre bøker som kan komme til nytte i forbindelse med prøvedager og andre anledninger.

Henrik Ibsens liv og diktning, tidslinje

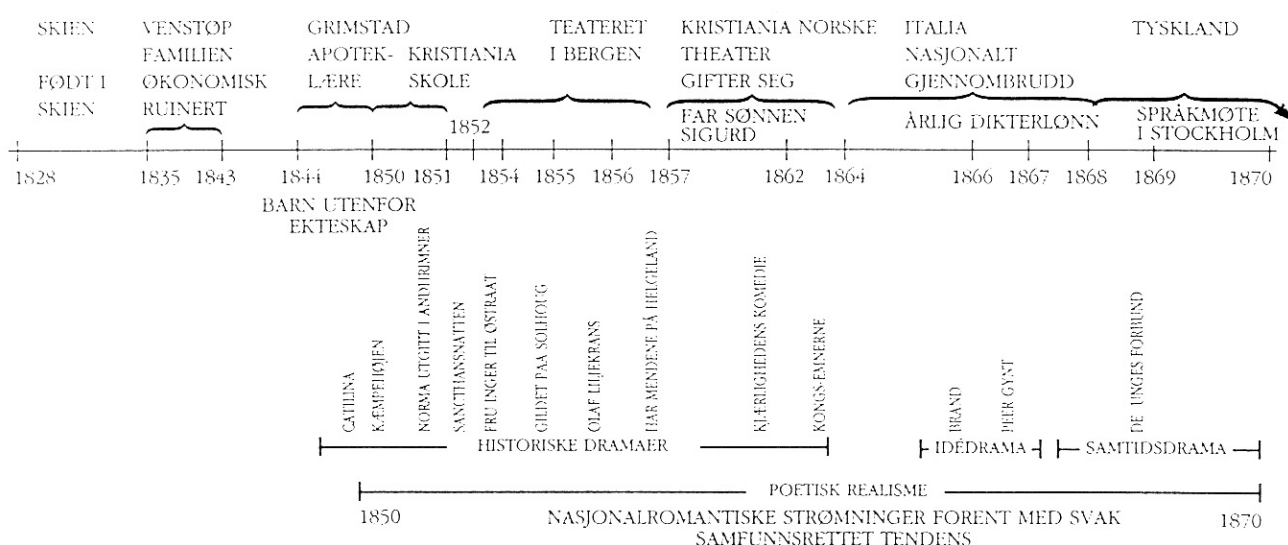
På de følgende fire sidene presenteres variert stoff om Henrik Ibsen og hans diktning. Stoffet er tenkt som igangsetter for videre og dypere arbeid med Ibsens liv og diktning. Alle vil på disse sidene finne noe som de tidligere ikke visste om Ibsen og «Peer Gynt». Det vil vekke lysten til å få vite enda mer.

Stoffet høver godt i tilknytning til tema- og prosjektarbeid. Husk: Det er viktig å begrense emnene som du vil arbeide med. Sett smale rammer for arbeidet. Da blir det lettere å nå målet.

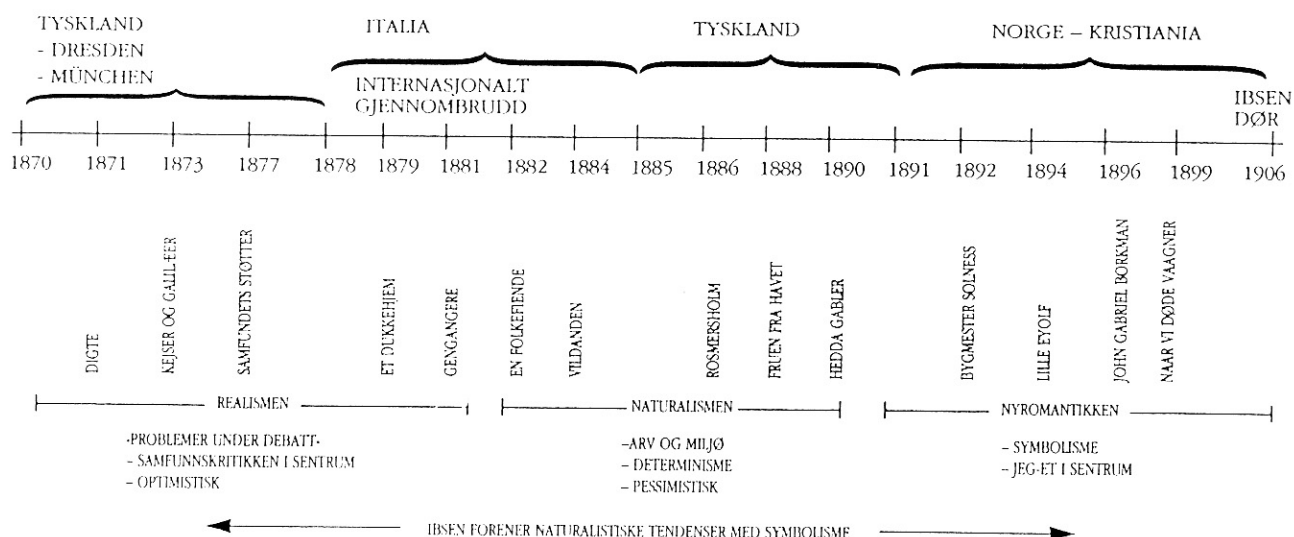

TIDSLINJER

Ibsens liv og forfatterskap – Del 1: 1828–70

Ibsens liv og forfatterskap – Del 2: 1870–1906

Kilde: Ellen Ugland: Søkelys på ET DUKKEHJEM av Henrik Ibsen. NKS-forlaget 1998.

Ibsenruteord

Emne: Navn fra Henrik Ibsens mest kjente skuespill

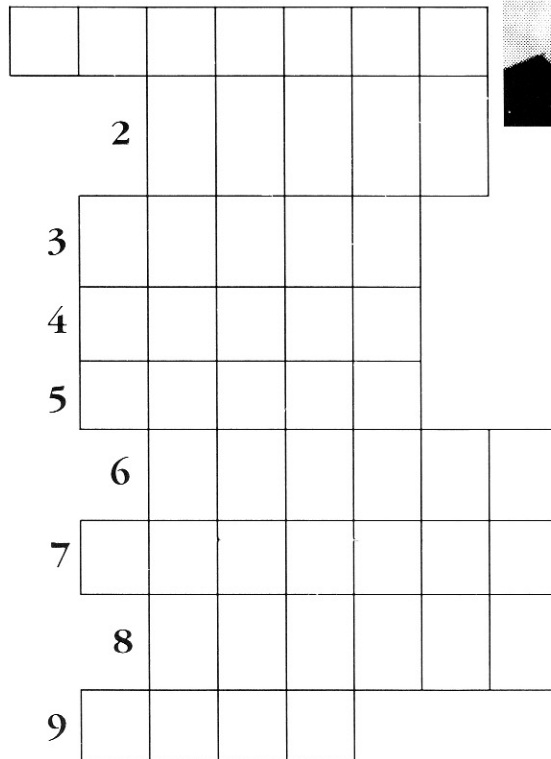
Når du har løst oppgaven rett, kommer tittelen på et Ibsen-skuespill fram i feltet under X.

(Du må selv finne ut om det er fornavn eller etternavn som skal inn i ruteordet.)

X

- A
- 1 Hun ventet på Peer mer enn 40 år.
(Hennes kjente sang avslutter det lange skuespillet.)
 - 2 Ung jente i "Byggmester Solness"
(Etternavnet hennes er Wangel. Hun egger byggmesteren til å klatre til topps i et høgt tårn han har bygget. Hvordan går det da med Solness?)
 - 3 Smed i "Peer Gynt"
(Han er med i slåsskampen mot Peer i bryllupet på Hægstad. Blir senere gift med bondedatteren på Hægstad.)
 - 4 Familienavn i "Vildanden"
(Familiefaren, Hjalmar, er fotograf.)
 - 5 Hovedperson i skuespill fra 1866.
(Denne personen er prest. Skuespillet har hans navn.)
 - 6 Hun danset for Peer Gynt i Afrika
(Hun var beduinhovdingens datter. Edvard Grieg komponerte dansemusikken.)
 - 7 Ung jente, 14 år, i "Vildanden"
(Henrik Ibsens søster hadde samme navn.)
 - 8 Familienavn i "Et dukkehjem"
(Mannen er advokat. Paret har tre barn. Ibsen skrev skuespill mens han bodde i Italia.)
 - 9 Det mest kjente etternavnet i Ibsens skuespill.

1

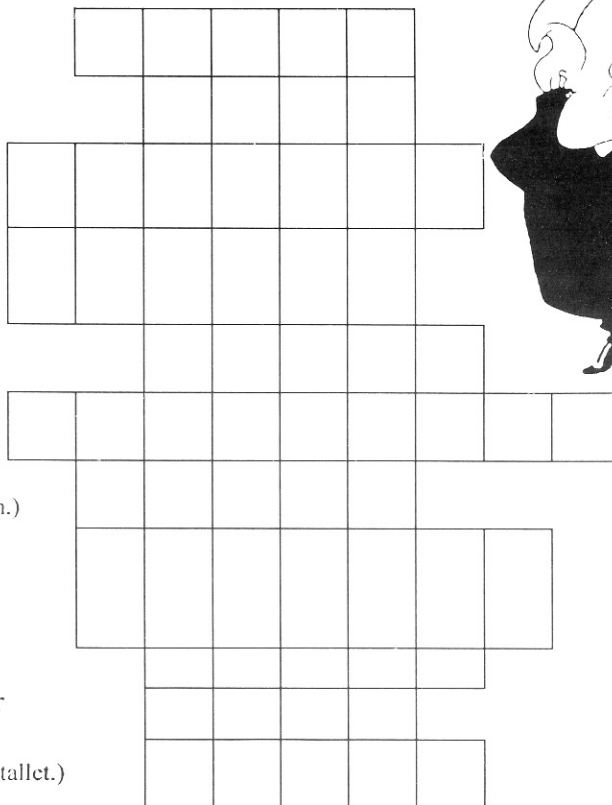

B

En skikkelse fra Ibsens mest kjente skuespill vil komme fram i det loddrette feltet under X.

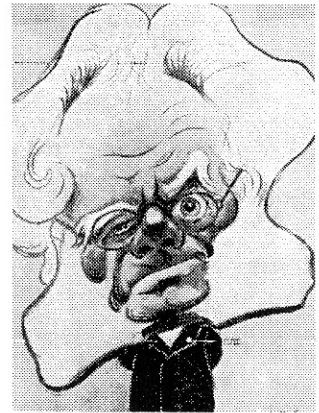
X

- 1 "- - - - - Gabler" (1890)
(En pistol spiller en sentral rolle i skuespillet fra 1890)
- 2 Kvinnelig hovedperson i "Et dukkehjem"
(Den mest omdiskuterte kvinnen Ibsen har skapt.)
- 3 Mannlig hovedperson i "Et dukkehjem"
(Han har mange kjæle navn på sin kone som går fra han: Lerkfuglen, ekornet, sanglerken, min dyreste eiendom.)
- 4 Datter av storbonden på Hægstad
(Peer Gynt rovet henne fra bryllupet og drog til fjells med henne, men han nektet å gifte seg med henne.)
- 5 Solveigs lillesøster
(Peer moter Solveig og hennes søster på Hægstad.)
- 6 "Hærmennene på "- - - - -" (1858)
(Et historisk skuespill som foregår i Nord-Norge.)
- 7 "- - - - - fra havet" (1888)
(Dragningen mot havet er den grunnleggende atmosfæren.)
- 8 "John - - - - - Borkmann (1896)
(Hovedpersonen som er forhenværende banksjef, har vært fengslet for økonomisk utroskap. Han mener selv at han ble uskyldig dømt.)
- 9 Kjent forfatter 1828 – 1906
- 10 Det meste kjente fornavnet i Ibsens dramaer
- 11 "Fru - - - - - til Østråt" (1857)
(Historisk skuespill med handling fra første del av 1500-tallet.)

Når du har arbeidet deg gjennom disse Ibsen-ruteordene, vet du ganske mye om Ibsens mest kjente skuespill.

På disse to «Peer Gynt»-sidene står det mange opplysninger om Henrik Ibsen og «Peer Gynt». Her finner du sikkert noe som du vil vite mer om. Velg et emne og lag temaoppgaver.

Omkring vårt nasjonaldrama, «Peer Gynt»

Alle voksne nordmenn bruker sitater fra «Peer Gynt», ofte uten at de selv vet det. Her til lands er det kanskje bare Bibelen som siteres oftere enn «Peer Gynt». Forfatteren av den nyeste store Ibsenbiografien, Robert Ferguson, sier at «Peer Gynt» er et av de største stykkene som noen gang er skrevet (s. 154).

«Når Bjørnsons «bondefortellinger» unntas, finnes det vel ikke i vår litteratur noe skjønnlitterært verk som kan måle seg med «Peer Gynt». Dette skriver den kjente litteraturprofessoren Francis Bull. I 1970 passerte det samlede opplag av dette verket en halv million eksemplarer.

«Etter «Brand» fulgte «Peer Gynt» av seg selv,» sa Ibsen. Lekende lett tryllet han i Italia sommeren 1867 fram dette mesterverket som han omtaler som et dikt. Da tenkte ikke Ibsen på at «Peer Gynt» skulle framføres på en scene. Nei, det skulle leses. Det var bokutgivningene av dramaene som med årene gjorde Ibsen til en meget rik mann.

Først flere år senere fikk Ibsen ideen om å omforme «Peer Gynt» til et skuespill. Han ba Edvard Grieg, som ikke likte «Peer Gynt», om å skrive musikk til skuespillet. Musikken som Grieg omsider skrev, er blitt stående som det fremste innen norsk tonekunst. Men mange har spurt om den romantiske musikken passet til innholdet i skuespillet.

Først i 1876 ble «Peer Gynt» spilt på Christiania Theater, der det ble en stor suksess. Det var den dyreste teateroppsetningen som til da hadde blitt vist i Norge. Forestillingen varte i nesten fem timer. Da var fjerde akt sløffet. (Senere ble det i en periode vanlig at bare de tre første aktene ble spilt.) Skuespillet er senere blitt vårt nasjonalfestspill og er Ibsens norske og mest folkekjære scenestykke. Det er merkelig. Ibsen skrev jo «Peer Gynt» for å refse nordmennene for en spesielle historisk situasjon på 1860-tallet. Stykket spilles i stadig nye tolkninger og vekker diskusjoner.

Det mest spennende med «Peer Gynt» er at Ibsen her våget å trekke inn så mye av seg selv. Problemer som han slet med, uttrykkes i skuespillet i kunstnerisk form. Akkurat som Henrik Ibsen var Peer Gynt kommet fra en rikmannsfamilie, som hadde tapt eiendom, penger og aktelse og måtte tåle fornedring, spott og spe fra sine omgivelser. Begge flyktet og fant trøst i drømmer og fantasier.

Det meste i skuespillet stammer selvsagt fra Ibsens frodige fantasi. Likevel er det ingen tvil om at dess flere opplysninger vi skaffer oss om Ibsens liv og samtid, dess mer spennende og utbytterikt blir det å fordype seg i «Peer Gynt».

Stort og smått omkring Henrik Ibsen og «Peer Gynt»

- Handlingen i de tre første aktene kan tidfestes til årene 1801 og 1802. Fjerde akt foregår om lag 25 år seinere, mens femte akt knyttes til tiåret 1850 – 1860. Hendinger her heime og ute i verden trekkes inn og gjør det lett å tidfeste handlinga.

- Ibsen skrev i 1867 «Peer Gynt» som et lesedrama og tok derfor ingen scenetekniske hensyn. Selv om Ibsen tidlig på 1870-tallet omarbeidet teksten til skuespill, har stykket hele 40 scenskift, noe som gjør en sceneoppsetting krevende.
- Hele skuespillet er skrevet i bundet form, dvs. alt går på rim. Det samme gjelder for skuespillet «Brand».
- Flere personer er nevnt som modeller for Peer Gynt. Reinskytter Per Olsen Håga er en av dem. Han hadde det med å gyne, det vil si å knipe øynene sammen for å se klarere. En annen mulig modell er Jon Gynnther i Fron. Mest trolig er det at Ibsen har hentet trekk fra mange personer, spedd på med sin egen fantasi, og så skapt den sprelske figuren Peer Gynt.
- Best kjent er Edvard Griegs musikk til «Peer Gynt». Harald Sæverrud og Jan Garbarek og flere har også komponert musikk til stykket.
- Ibsen fikk stipendium fra Universitetet i Oslo for å samle folkedikting og sagn. Han besøke i 1862 Vestlandet og Gudbrandsdalen og fant sikkert stoff som blant annet kommer fram i «Peer Gynt». Ibsen var glad i å vandre i fjellet.
- Mange skuespillere har siden 1867 spilt Peer Gynt. Alfred og Toralf Maurstad er blant de mest kjente i vår tid. Hans Jacob Nilsen var den første som spilte «Peer Gynt» på nynorsk. Jens Bolling og Paul Ottar Haga er andre Peer Gynt-tolkere. Johanne Dybvad er den mest kjente tolker av mor Åse-rollen.
- Ibsen la en rekke sitater, både rette og vrange, i Peers munn. Sitatene er hentet fra folkeeventyra, Bibelen, ordspråk, Holberg, Moliere, Shakespeare og andre diktere. Når Peer ikke finner et ekte sitat, siterer han gjerne seg selv. En nidkjær filolog, norsk-amerikaneren A. Anstensen, har funnet hele 245 rette og gale sitater i «Peer Gynt».
- Ibsen erklærte seg som fritenker, men han var hele livet en flittig bibelleser. Allerede som 13-åring på «middelstandskolen» i Skien var hans interesse for religionsfaget stor. På skrivebordet i Arbiens gate 1 i Oslo lå ofte Bibelen framme.
- Ibsen skrev inn mer enn 60 dyreslag i «Peer Gynt». I tillegg til kjente nordiske dyr, lar dikteren Peer støte på aper, kameler og flere eksotiske dyr.
- Ibsen likte best å skrive i dagslys. Kunstig belysning vennet han seg aldri til. Han skrev med blekkpenn og hadde etter 1866, en vakker, lett leselig håndskrift. Det hendte at han røykte sigar mens han arbeidet.

Henrik stjal morens klesnorer til dukketeateret sitt

Etter at Knud Ibsen, Henriks far, på grunn av store økonomiske problemer, måtte gi opp sin forretningsdrift i Skien, fikk familien leie hus hos en slektning på Venstøp utenfor byen. Her bodde Henrik fra han var 7 år til han ble 15.

Henrik trakk seg unna sine jevnaldringer. Han likte bedre å drive med sine egne interesser, særlig sitt eget dukketeater i et av gårdens uthus. Dukkene laget han selv og beveget dem ved hjelp av snorer. Han diktet små handlinger og arrangerte forestillinger.

Før en stor forestilling en vårdag i 1841 hadde de store guttene trengt seg inn i «teatersalen» og klippet over snorene som dukkene var festet i. Henrik ble selvsagt rasende, men han ga ikke opp. Ved sankthanstid samme året hadde han reparert skadene, og forestillingen gikk nå etter planen. Henrik tjente gode penger på billettsalget, men moren, Marichen Ibsen, kunne ikke forstå at det gikk så hardt på klessnorene hennes.

Kilde: Michael Meyer: Henrik Ibsen, en biografi, Gy. 1967 – og flere

Alfabetdikt

Skriv bokstavene i alfabetet under hverandre Finn et ord eller et uttrykk for hver bokstav. Bruk gjerne ordlista når du leter etter høvelige ord. Her er et eksempel på alfabetdikt:

Et alfabetliv

Ankomst
Baby
Charmetroll
Dulling
Elle-melle
Førskole
Grunnskole
Hyttetur
Interrail
Jobb
Kjærestepar
Leilighet
Madza
Nygift
Overtid
Pantegjeld
Sekstisju
Trygd
Uopplagt
Velferdstur
Wienerbrød
X-ord
Yndlingshobby
Zzzorkeblund
Æsjameg!
Ørkesløs
Åttiåtte

BES

Flere ord på en bokstav kan godtas. Likeens visse omskrivninger for å få brukt de sjeldne bokstavene i alfabetet. Forslag til andre alfabetdikt-oppgaver:

Når jeg blir voksen, skal jeg –
Dersom jeg var fem år, ville jeg –
Dersom jeg var en flue, ville jeg –

Du kan også fortelle om opplevelser I løpet av en dag, en måned, et år. Skriv alfabetdikt. Diktene kan samles i klassens alfabetdiktbook. Fargerike dekorasjoner frisker alltid opp.

Dikttoppen

DIKTTOPPEN kan være et godt tiltak for å opparbeide interessen for dikt i klassen. DIKTTOPPEN gir elevene øving i å vurdere dikt – samtidig som ordningen kan skjerpe sansen for kvalitet. Når elevene presenterer diktene, får de trening i å lese dikt. Viktigst er det likevel at elevene blir kjent med et stort antall dikt gjennom arbeid med DIKTTOPPEN.

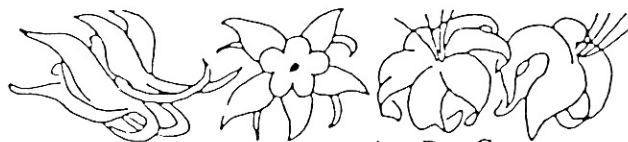
Forslag til arbeidsmåte:

1. Arbeidet starter med at en gruppe elever plukker ut fem dikt. Etter at de har forberedt seg (læreren må gjerne instruere elevene), leser de opp diktene for klassen. Oppleserne må være forberedt på å svare på spørsmål om diktene fra tilhørerne.
2. Det foretas en skriftlig avstemning. Elevene stemmer på de to diktene de liker best (Hver elev kan bruke 3 poeng som fordeles på de to diktene etter smak.)
3. Opptellingen av stemmer foregår på tavla. DIKTTOPP-lista har sin faste plass i klasserommet. Gruppen sørger for at vinnerdiktet blir pent skrevet på et pappark som henges opp i klassen. Dette er fin skriftformingsøving. Enkle dekorasjoner på plakaten er av det gode.
4. En ny gruppe får i oppgave å plukke ut tre nye dikt til den neste DIKTTOPP-avstemningen. De tre nye diktene leses da sammen med de to som står på «toppen» fra før. Avstemningen avgjør hvilke to av de fem diktene som skal stå på den nye DIKTTOPPEN.

Noen erfaringer med DIKTTOPPEN:

- Størst interesse oppnår en når tidsrommet mellom avstemningene er kort, for eksempel en uke. Det er gunstig at DIKTTOPPEN etter et par måneders virksomhet får hvile noen måneder.
- Interessen i klassen må selvsagt avgjøre arbeidstakten, men det er viktig å lodde stemningen nøye og slutte mens leken er god.
- Det bør innføres en regel som sier at hvert dikt skal ha begrenset levetid på «toppen».
Forslag: Et dikt kan ikke overleve mer enn tre avstemninger.
- Elevene bør oppmuntres til å plukke ut korte og forholdsvis enkle dikt til DIKTTOPPEN.

Tipp grannespråkord

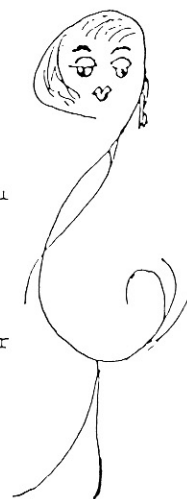

- 1 Hva betyr det islandske ordet solar-ring?
a) et døgn b) leskedrikk c) appelsin
- 2 Hva betyr det islandske ordet høggðeyfir?
a) øks b) bedøvelse c) støtfanger på en bil
- 3 Hva betyr det islandske ordet leikhus?
a) dukkestue b) teater c) barnehage
- 4 Hva betyr det islandske ordet eldflaug?
a) vulkan b) rakett c) gammel mann
- 5 Hvilken idrettsgren tenker du på når du hører ordet kringlukast?
a) tresteg b) slegge c) diskos
- 6 Hva betyr ordet smásaga?
a) novelle b) ei lita sag c) sommerklær for barn
- 7 Hvilket kjent skolefag tenker du på når du hører ordet landefræð?
a) naturfag b) geografi c) historie

A	B	C

- 1 Hva betyr det danske ordet biksemad?
a) lapskaus b) hundemat c) automat
- 2 Hva betyr det danske ordet frø?
a) et frø b) ei ert c) en frosk
- 3 Hva betyr det danske ordet grine? (verb)
a) å le b) å gråte c) å hoste
- 4 Hva betyr det danske ordet en killling ?
a) en geitebukk b) en kattunge c) et drap
- 5 Hva betyr det danske ordet konserverdsåse?
a) kassettspiller b) en dum person c) en hermetikkboks
- 6 Hva betyr det danske ordet et hold ?
a) en liten skog b) et lag (fotball) c) et hull

- 1 Hva betyr det svenske ordet tvål ?
a) tvil b) krangel c) såpe
- 2 Hva betyr det svenske ordet bio?
a) kino b) sykkel c) sommerfugl
- 3 Hva betyr det svenske ordet glasøgon?
a) iskrem b) glassøye c) briller
- 4 Hva betyr det svenske ordet semester?
a) ferie b) rektor c) et skoleår
- 5 Hva betyr det svenske ordet rock?
a) dress b) rokk c) frakk
- 6 Hva betyr det svenske ordet affär?
a) butikk b) slåsskamp c) frakk

Europeisk språkår 2001

I år oppmuntres folk i Europa til å utvide sine kunnskaper om det språklige mangfoldet i Europa. Dette gjelder også innen eget land og naboland. Danmark, Island, Sverige og Norge er en språkfamilie på om lag 23 millioner mennseker. Med litt velvilje forstår vi hverandre godt. (Kanskje må vi anstrenge oss litt ekstra for å forstå islendingene. Men dersom de snakker tydelig og langsomt, forstår vi språket.) Tippeleken ovenfor gir øving i å forstå noen islandske, danske og svenske ord.

Fabelen — fortelling med moral i

Vismannen **Esop** levde for nesten 2500 år siden i Hellas. På grunn av at han var slave, kunne han ikke si sin mening til de rike og mektige i landet. Men klok som han var, fikk han sagt det han mente gjennom **fablene** han fortalte. Fabler er korte historier der dyr og livløse ting snakker og tenker som mennesker.

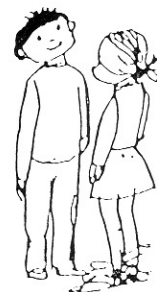
Gjennom fablene fikk Esop fortalt hvordan han syntes menneskene burde leve og oppføre seg mot hverandre. Den leveregelen som vi finner i en fabel, kalles **moralen**. Ofte minner moralen om et ordspråk.

Les tekstene på den følgende side. Etterpå skal du svare på spørsmåla nedenfor.

- 1 Hvorfor ville ikke reven gå inn i hulen til løven?
- 2 Hvordan gikk det til at skilpadda greide å slå haren da de skulle kappløpe?
- 3 Studer ordspråkene i ramma nedenfor, og finn **ordspråk** som du mener passer til hver av fablene.
Skriv først titlene på fablene. Bak hver tittel skriver du et ordspråk.

Den enes brød er den andres død. Ærlighet varer lengst. Utakk er verdens lønn. Den ene tjenesten er den andre verd. Den som ler sist, ler best. Brent barn skyr ilden. Av skade blir man klok. Bedre føre vår enn etter snar. Liten tue kan velte stort lass.

- 4 Akkurat som i eventyrene fins det også i fablene **helter** (gode vesner) og **skurker** (vonde vesner). Sett opp, gjerne i et skjema, en oversikt over hvilke dyr som er helter og skurker i de fire fablene.
- 5 Selv om vi kjenner navnet på en gammel fabeldikter, regner vi fablene som folkedikting. De har vandret i muntlig form fra land til land gjennom generasjonene.
Nevn minst tre andre folkediktningssjangrer, og nevnt en tittel for hver av sjangrene.
- 6 Hva er etter din mening **moralen** i hver av de fire fablene? Skriv ned moralen i fablene med dine egne ord.
- 7 Det er likheter mellom sjangeren fabel og folkeeventyret, men det er også ulikheter.
Nevn punktvis —
 - a) likheter mellom fabel og folkeeventyr.
 - b) ulikheter mellom fabel og folkeeventyr.
- 8 Skriv fabler. Fablene kan samles i klassens fabelbok

Ulven og trana

En ulv hadde en gang fått et fiskebein i halsen. Han ulte og bar seg og bad alle han møtte om hjelp. Men ingen våget seg nær de skarpe tennene.

Til slutt traff han på en trane. Hun tilbød seg å hjelpe.

«Gap opp,» sa hun og stakk det lange nebbet sitt ned i ulve-halsen. «Her er fiskebeinet. Hva får jeg i belønning?» spurte tranen. «Du får være glad jeg ikke bet hodet av deg.» snerret ulven.

Mauren og dua

Det var en gang en maur som hadde falt i vannet. En due fikk øye på mauren. Dua skjønte at mauren ikke kunne svømme. Hun tok et ospeblad i nebbet og kastet det ned ved siden av mauren. Mauren krøp opp på bladet, og vinden drev det mot land. Slik ble mauren reddet.

Mauren stod og trøket seg i sola. Da fikk han se en gutt med pil og bue. Han skulle nettopp til å skyte dua. Gutten hadde verken sko eller strømper. Mauren pilte bort til gutten og bet ham i hælen.

«Au,» sa gutten og slapp pila. Slik ble dua reddet.

Haren og skilpadda

Haren gjorde ofte narr av skilpadda fordi den hadde så korte bein og var så sein av seg.

«Se på meg,» sa han, «deg kravler og kryper ikke av sted slik som du gjør. Med disse beina her er jeg langt av gårde på et blunk.» «Jo da, jeg ser nok det,» sa skilpadda.

«Men jeg skal nå likevel våge å kappspringe med deg. La oss løpe i vei en times tid og se hvem som kommer lengst. Og så vedder vi om det». Jo, det var haren straks villig til. Og de la i vei med en gang. Men haren sprang så fort at på et øyeblikk var han langt foran skilpadda. Og da han kom til en fin liten solbakke, la han seg like godt ned og tok seg en lur. «Jeg kommer naturligvis lenger enn skilpadda likevel», tente han. Skilpadda krøp og krøp rolig og jevnt og trutt hele tida. På veien kom den forbi det stedet der haren lå og sov. Og da timen omsider var til ende, var det skilpadda som hadde kommet lengst og som hadde vunnet veddemålet.

Reven og den syke løven

Løven, dyrenes konge, var blitt gammel og orket ikke lenger å gå på jakt. «Hva skal jeg gjøre?» tenkte den. «Maten begynner å ta slutt. Jeg kommer snart til å sulte i hjel.»

Da fant den på noe lurt. Den krøp sammen i hulen sin og sukket og stønnet og lot som den var syk.

De andre dyrene trodde løven lå for døden.

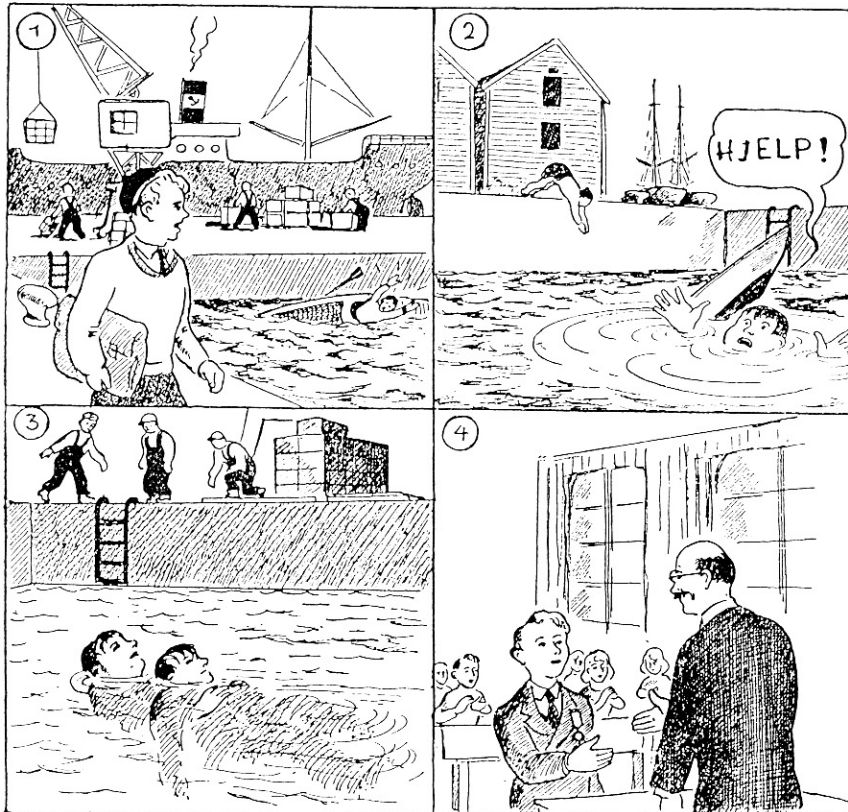
«Vi må besøke kongen vår,» sa de og skyndte seg til løvens hule. Én etter en gikk de inn. Men ikke før var de kommet innenfor, så åpnet løven kjeften og slukte dem. Til slutt var det revens tur. Reven var klokere enn de andre. Den stakk bare hodet inn og spurte:

«Hvordan står det til, herre konge?»

«Dårlig,» jamret løven. «Men kom inn, så skal jeg fortelle deg mer om sykdommen min.»

«Det skulle jeg nok gjerne,» sa reven, «men det er noe som skremmer meg. Jeg ser mange dyre spor i sanden. Alle sporene fører inn i hulen, men ingen leder ut igjen. Jeg tror jeg venter litt med besøket.» Så sprang de sin vei.

Studér tegneserien – skriv en tekst

Bruk flere sanser når du forteller: Se, hør, lukt, smak og føle.

Tenk også på komposisjonen av teksten din. Kanskje blir framstillinga mer livfull om du ikke begynner med bilde nr. 1. Start heller midt i fortellinga. Dette er et gammelt litterært virkemiddel som kalles IN MEDIAS RES. Det betyr midt i handlingen eller rett på sak.

Tankereferat og replikker skaper variasjon og liv i teksten. Frisk opp teksten med tegninger.

Som du ser er tegneserien av eldre dato. Nevn flere punkter som viser det.

OPPGAVER

Skriv en tekst med utgangspunkt i tegneserien. Du kan velge mellom disse synsviklene:

1. Gutten forteller i jeg-form hva som skjedde.
Lag overskrift selv

eller

2. En utenforstående person, for eksempel du, har vært i nærheten og sett det som tegneserien viser. Tenk deg at du forteller om hendingen til en kamerat.
Lag selv en passende overskrift.

En parodi. Framføres som figurspill, dukkespill, skuespill, hørespill eller lignende.
Føy gjerne til flere personer og replikker, lag kostymer, kulisser og lyder. Bruk fantasi.

Simon Gløgg i fare - igjen

Medvirkende: Fortelleren – F, Simon Gløgg - G, Skumle Emil - E, Hesten Vrinske – V

F: Igjen skal vi møte Simon Gløgg, supermennesket med den klare hjerne og det varme hjertet, mannen som ikke kjenner frykt. Mannen som overlever i øde ørkenstrøk og mellom isblokkene i polarområder. Hittil har ingen utfordring vært for stor for Simon Gløgg.

Men hva vil hende i dag? Igjen lurar vanvittige farer på vår helt!

Bak en kjempekaktus i det hete og forblåste Sahara hviler den fryktede desperado Skumle Emil. Han vet at Simon Gløgg snart vil komme ridende på villhesten Vrinske med en diger pengesekk. Skumle Emil som er tungt bevæpnet, øser av hevntørst.

(Hestetramp og ville vrinsk høres i det fjerne.)

E: (med hvesende røst) Nå eller aldri!

F: - hveser Skumle Emil og tørker svetten.

E: (med enda mer hvesende røst) Nå eller aldri!

F: - hveser Skumle Emil igjen og tørker mer svette.

(Simon Gløgg kommer ridende inn på scenen.)

E. (brøler) Når eller –

F. Skumle Emil er sterkt opphisset. Han glemmer å tørke svetten.

E: (brøler hest) Jeg mener: Pengene eller livet! Jeg gjentar: Pengene eller livet!

G: (rolig) Slutt med dumhetene dine. Du havner bare bak murene igjen for slike amatørøverier.

E: (foraktelig) He - , jeg gjentar: (usikker) Pengene eller livet!

G: (kaldblodig - som alltid) Hør på en som vil deg vel, kamerat. Selg meg pistolen din. Min er dårlig smurt for tiden. Jeg gir ett tusen dollar for den gamle kulespruteren din.

E: (dumsnill) Takk for tilbudet. Jeg slår til. Her er pistolen. Vær så god min herre.

G: (river til seg pistolen) Takk, din dumskolt. (truende) Gi meg nå tilbake brevet med pengene, ellers smeller det. (Ler rått) He – he!

E: (gir fra seg konvolutten, og snerrer hest mot Simon) Vi møtes nok igjen, og da ----

G: (vifter med konvolutten over hodet) Forsvinn, din ørkennarr! (Rider stolt ut av scenen.)

F: Også denne gangen berget Simon Gløgg livet og pengene – takket være sin klokskap og sitt mot. Vil du høre om Simon? Les hans memoarer: ”Fra sprettert til kulespruter.”

Skriv et brev til deg selv

I norsktimene og ellers får du mye brukt for ord som forteller hvordan ting ser ut, hva du syns om mange saker og hva du tror og føler. Slike oppgaver støter du på mange ganger allerede på denne sida. Det språklige redskapet du da har brukt, er først og fremst adjektivet. Språket ditt blir fort kjedelig om du stadig bruker utslitte ord som kjempebra, dødsmog og treg. Når du i oppgave 3 på denne sida skal karakterisere Morten Elias, har du bruk for mange adjektiver.

Velg oppgave i samråd med læreren

- 1 Sett opp ei liste med karakteriseringsadjektiver. Del arket ditt i to med en loddrett strek. På den ene sida setter du positive adjektiver, på den andre sida negative adjektiver. Når du har arbeidet i tre minutter alene med denne oppgaven, kan tre og tre elever sette seg sammen og utveksle adjektiver. Det er lurt å gjemme på denne "ordbanken" dere lager til senere bruk.
- 2 Gjør som Morten Elias (13) og klassekameratene hans, skriv et brev til deg selv. Du skal selv legge det i en konvolutt som du limer igjen. Læreren oppbevarer konvolutten i skolens sikkerhetsskap. Like før du slutter i ungdomsskolen, får du brevet tilbake. Du blir bedre kjent med deg selv både når du skriver brevet og når du om noen år leser det igjen.
- 3 Når du har lest brevet som Morten Elias skrev, er du blitt litt kjent med han. Skriv om ditt inntrykk av Morten Elias på grunnlag av de fakta som kommer fram i brevet.
- 4 Hvilke likhets- og ulikhetstrekk har du med Morten Elias? Du kan gjerne sette opp svaret ditt i skjemaform.
- 5 Morten Elias er ikke helt stø i rettskriving. Finn 6 ordfeil i brevet hans. Vis hvordan du vil skrive orda.
- 6 Morten Elias nevner noen av favorittforfatterne sine. Nevn noen bøker av disse forfatterne.
- 7 Hvilke forfattere setter du pris på? Nevn forfatternavn og titler på bøker og tekster. Skriv om hvorfor du liker de bøkene og titlene som du nevner.
- 8 Morten Elias undres på hvem Petter Dass var og hva det velklingende ordet onomatopetikon betyr. Finn svar på disse spørsmåla.
- 9 Hva likte du best i brevet til Morten Elias? Nevn ei setning, og grunngi valget ditt.
- 10 Hvilke råd vil du gi Morten Elias som nå begynner på ungdomsskolen og skal starte på ungdomstida si? Skriv gjerne rådene dine i et brev til han.
- 11 I ramma nedenfor står en deppa rap som Jens har skrevet om det å være 13 år. Så trist er det vel ikke å bli tenåring? Skriv din mening om å være 13 år.

13 år

Lange armer,
tunge bein.
Jens er alltid
litt for sein.

Trøtt i beina,
tom i hua.
Bustet hår
og gammel lue.

Glemmer lekser,
glemmer bøker.
Glemmestrekene
de øker.

Drømmer om no
søtt i munn
og en lang, lang
morgenblund.

- 12 Du kan gjerne lage flere vers til diktet. Framfør rapene i klassen, og diskuter innholdet.
- 13 Hva ønsker du at norsktimene skal inneholde i dette skoleåret? Svar punktvis.

Hei store Morten Elias (16)

Nå får du et brev som jeg, lille Morten Elias (13), skrev til deg for nesten tre år siden. Sitter her og skriver brev til meg selv, skal åpnes like før jeg slutter i ungdomsskolen. Det sier i alle fall læreren med den store barten.

Skal tro hvordan jeg ser ut om tre år? Lang og skranglete med masser av kviser, akkurat som bror Jens (16), 1,92 på strøpelesten og 85 kg netto. Huff, da må jeg strekke meg 32 cm og øke vekten med 40 kg på disse tre åra.

Kanskje vokser selvtilliten sammen med høyden og kiloene. Sikkert er det at jeg blir flyttet bakerst i ungdomskoret blant de dype bassene.

Kanskje stiller 16-åringen med gule røykfingrer og hoste, akkurat som muter'n. Røyken smakte fælt de gangene jeg har prøvd. Håper jeg kan holde meg unna. Alle i klassen skrev under ikkerøyk-kontrakt i fjor.

"Skriv hva du syns om å være ferskis på ungdomsskolen, "sa lærer'n. (Rart at det gror så godt under nesen når skallen er bar som ei barnerompe!) Jeg hørte at de store guttene skulle døpe oss småtassene i toaletskåla når vi kom på ungdomsskolen. Derfor gruet jeg meg slik at jeg sov dårlig om natta. Men i vår fikk alle som skulle begynne i ungdomsskolen, en fadder (bodyguard) som nå går i øverste klasse. Min fadder er en skinnjakkekjæmpe som er med i bokseklubben. Jon Andreas heter han.

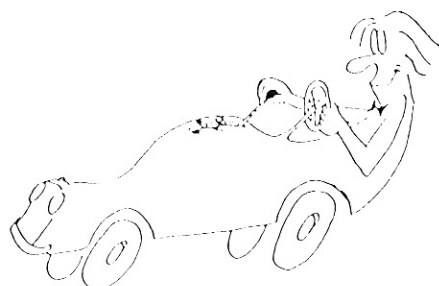
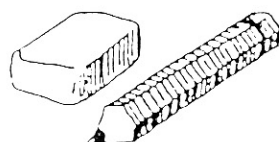
"Si fra til meg hvis noen krøller et hår på det lyse hodet ditt, du lille redde Olsen. Da skal kjekkasen få problemer med å tygge pizza helt fram til julefesten," brummet Jon Andreas da jeg fortalte hvorfor jeg var redd for å komme til ungdomsskolen. "Kanskje du vil bli med i bokseklubben?" la han til. Jeg tror nesten han mente det alvorlig. Fatter'n ville ha likt det.

"Skriv noen ord om hva du helst vil drive med i norsktimene," sa bustebarten. Aller helst vil jeg lese bøker. Roald Dahl og Ingvar Ambjørnsen gir meg både spenning og litt gapskratt i tillegg. I det siste har jeg oppdaget Agatha Christie også. Så sluker jeg alt jeg kan komme over om hunder, særlig om terriere. For jeg eier en flott terrier, "Terry". Går tur med "Terry" hver kveld. Bra med litt mosjon for meg mellom dataspill, pizzaspising og seigmannngumling. Må jeg komme meg mer ut blant kamerater kanskje, på fest o.l.?

I norsken må vi nok slite med gramatikk og rettskriving også. Skal tro om jeg kan navna på de ti ordklassene og husker alle elleve bokstavene i ordet interessant når jeg er ferdig med ungdomsskolen? Og hvem var Petter Dass, og hva er et onomatopoetikon? Flott ord, ikke sant?

Lykke til med den vidre skolegangen, Morten Elias (16). Det var moro å skrive til deg. Jeg har strevet mye med å få språket så bra som mulig, litt hjelp har jeg også fått, særlig med tegnsettingen.

Med vennlig hilsen
Morten Elias (13)

Norsknyttets midtsider

Vi snakker om norsk

**Emne: Glimt fra norsk litteraturhistorie
fram til ca. 1900**

1 En kjent islandsk dikter (1179-1241), skrev ei stor bok, "Heimskringla", om de gamle norsk kongene. Hva het denne dikteren? _____

2 I "Heimskringla" kan vi blant annet lese om en kjent norsk konge som falt i et slag 29. juli 1030. Hva het denne kongen? _____

3 Hvor i Norge stod dette slaget 29. juli 1030? _____

4 Forfatteren av "Heimskringla" skrev også boka "Den eldre Edda". Her forteller han om de gamle norrøne gudene. Hva het den øverste guden? (Han hadde bare ett øye og har gitt navn til en ukedag) _____

5 Den enøyde guden eide Hugin, Munin og Sleipner. Hvem var disse tre? _____

6 Skriv navn på flere norrøne guder. _____

7 Folkediktinga er anonym dikting, for ingen kjenner forfatterne. Til folkediktinga hører sjangrer som sagn og ordtak. Skriv ned flere folkediktingssjangrer. _____

8 Folkediktinga handler ofte om overnaturlige vesner og dyr. Skriv navn på noen personer og dyr som vi møter i eventyr og folkeviser. _____

9 Skriv ned noen typiske sjangerkjennetegn for folkeeventyr _____

10 To personer som levde på 1800-tallet, samlet og skrev ned norske folkeeventyr. Skriv navna på disse to personene. _____

11 Sognepresten på Alstahaug sist på 1600-tallet skrev blant annet "Nordlands Trompet" Hva het denne dikterpresten? _____

12 Han var født i Bergen i 1684, bodde som voksen i Danmark, skrev mange komedier, bl.a. "Jeppe på Berget". Hva het denne dikteren? _____

13 Skriv ned titler på tekster av Henrik Wergeland (1808-1845). _____

14 Hvilken stor politisk hending skjedde i Norge i 1814? _____

15 Hva betydde den politiske hendinga i 1814 for åndslivet i Norge? _____

16 Hva forbinder du med disse navna. Skriv et stikkord eller flere ved hvert navn.

a) Jørgen Moe _____	b) Johan S. Welhaven _____
c) Camilla Collett _____	d) M. B. Landstad _____
e) L. M. Lindemann _____	f) Ole Bull _____

Norsknyttts midtsider

17 "Nynorskens far" (1813-1896), skrev "Mellom bakkar og berg" og andre sanger. Hva het denne personen? _____

18 Nevn titler på tekster av "nynorskens far". _____

19 Aasmund Olavsson Vinje (1818-1870) skrev sangen om Blåmann. Nevn andre tekster av Vinje. _____

20 Han (1832- 1910) har diktet nasjonalsangen vår, skrev bondefortellinger og mange skuespill. Hva het denne dikteren? _____

21 "Peer Gynt" er det best kjente skuespillet han (1828-1906) skrev. Han er en av verdens mest kjente dramatikere. Hva het han? _____

22 Denne dikteren (1849-1906) skrev mye om sjøbyen Stavanger, om skipper Worse og flere. Hva het dikteren? _____

23 "Familien på Gilje" er den mest kjente romanen han (1833-1908) skrev. Han ga ut to eventyrsamlinger, "Troll". Hva het dikteren? _____

24 "Hellemysrfolket" er hovedverket hennes (1846-1905). Hun bodde storparten av sitt voksne liv i Danmark. Det er nå laget skuespill av romanverket "Hellemysrfolket". Hva het forfatteren? _____

25 Han (1851-1924) kom fra Jæren og diktet i mange sjangrer. Diktringen "Haugtussa", romanen "Bondestudentar" og skuespiller "Læraren" er noen av titlene. Hva het forfatteren? _____

26 Hvilke forfattere forbinder du med disse titlene:

a Terje Vigen _____	b Synnøve Solbakken _____
c Nisser og dverge _____	d Erasmus Montanus _____
e Et dukkehjem _____	f Amtmandens Døtre _____

27 Skriv forfatternavn under hver av disse tegningene.

A _____ B _____

C _____

Her er tre historier der setningane er komne hulter til bulter.
Skriv setningane i rett rekkjefølgje.

A:

Peder nekta for å ha stole noko som helst.

«Å nei du, eg hadde ikkje på meg den jakka da eg bar heim mjølsekken,» svara Peder fort.

Ein mann som heitte Peder, var mistenkt for å ha stole ein sekk med mjøl hos handelsmannen.

«Men du har mjøl bak på jakka di,» sa lensmannen brått.

Han vart kalla inn til lensmannen, som sette i gang med forhøret.

B.

«Å, det er vel best du får låne gammaldags kost og brett av meg,» sa kona i huset.

Straks han kom inn i stua, tømde han ein pose med oske på golvteppet.

«Nei da, vekk med brett og kost! Vi let støvsugaren gjera jobben,» sa seljaren.

Ein støvsugar-seljar kom til ein gard som låg avsides.

«Å, vi må nok venta med det til vi får lagt inn elektrisk straum her på garden,» sa kona.

«Eg lovar å slikke i med kvart støvgrann som denne støvsugaren ikkje tek opp,» skrytte han og viste fram støvsugaren.

C.

«Eg synest det er så uhyggeleg å gå forbi kyrkjegarden heilt aleine i mørkret, så takk for følgjet,» sa Anne til dama da dei hadde passert kyrkjegarden.

Anne, ei jente på 14 år, måtte gå forbi kyrkjegarden for å kome til heimen sin.

Anne var derfor glad da ho ein mørk uverskveld møtte ei dame i svarte klede, så ho fekk følgje forbi kyrkjegarden.

Når det var mørkt, syntest Anne det var nifst å gå forbi denne kyrkjegarden aleine.

«Det syntest eg også før eg døydd,» svara den svartkledde med sprukken røst og blei brått borte.

Dei snakka ikkje saman da dei gjekk, og Anne såg ikkje anletet til kvinna under det svarte hovudkledet.

Bli bedre kjent med «paraplyordene»

Et «paraplyord» er et samleord. Sko er eksempel på et slikt ord.
Til skoggruppen hører sandaler, støvler, joggesko osv.

A

Skriv samleordet («paraplyordet») for alle disse tingene på den åpne linja.

1. bord, stol, seng, skap _____
2. salt, pepper, kardemomme _____
3. ring, armlenke, halsbånd _____
4. maler, smed, snekker _____
5. ukeblad, aviser, bøker _____

Plukk ut noen av «paraplyordene» og skriv en tekst, for eksempel et dikt.

B

Finn flere ord som hører heime i hver gruppe. Skriv til slutt «paraplyordet».

1. meslinger, _____
2. kål, purre, _____
3. høvel, hammer, _____
4. klarinett, trombone _____
5. lue, frakk, skjorte _____

C

Nå får du «paraplyordet». Du skal skrive flere ord som passer til hvert av «paraplyordene».

1. slikkerier _____
2. kjøkkentøy _____
3. nytelsesmidler _____
4. sydfrukter _____
5. transportmidler _____

Plukk ut noen ord. Skriv en eller flere tekster. Velg sjanger selv.

Finn avløserord for ordet TING

Når vi ikke finner presise ord på gjenstander og saker, bruker vi ofte ordet ting.

Finn ord som erstatter ordet TING i setningene nedenfor. Før setningene med de nye ordene du foreslår inn i skriveboka di. Strek under de nye ordene du har foreslått. (Du kan gjerne forandre litt på setningene om du synes det passer.)

1. <u>Ting</u> som fysikk og kjemi skulle vi ha flere timer i på skolen.	7. Øksa er en <u>ting</u> som kan brukes til mange <u>ting</u> .	13. Ulykken påførte mannen beinbrudd, skrubbsår og andre mindre <u>ting</u> .
2. Hjulvispen er en <u>ting</u> som jeg ofte bruker på kjøkkenet.	8. Fyllepenna er en gammeldags <u>ting</u> .	14. Sceneprogrammet inneholdt god visesang, morsomme skjetser og andre artige <u>ting</u> .
3. «Dagsrevyen» er en <u>ting</u> som jeg liker å se på fjernsynet.	9. Frimerkesamling er en lærerik <u>ting</u> .	15. Koret framførte mange fine <u>ting</u> .
4. Gartnerne står på torget og selger <u>tingene</u> sine.	10. Pannekaker er en god <u>ting</u> å ha til middag.	16. Fiolinen er en dyr <u>ting</u> .
5. Motorsykkelen er en farlig <u>ting</u> i trafikken.	11. <u>Ting</u> som orientering og roing skulle alle drive med.	17. På juletreeet hang det flagg, kurver og mange andre <u>ting</u> .
6. Foredragsholderen tok opp mange interessante <u>ting</u> i talen sin.	12. Den evindelige klagingen er en <u>ting</u> jeg misliker hos Eva.	18. På fødselsdagen fikk hun bøker, klær og andre <u>ting</u> .

Finn fram i oppslagsbøker

Emne: Fremmedord

Fremmedord er ord som har kommet inn i språket vårt fra andre språk, og som stadig har noe fremmed over seg.

- 1 Det fremmede kan være at vi i ord finner bokstaver som c, q, w, z, x. Her er noen eksempler: cicerone, quiz, whisky, zeppeliner, xylofon.
- 2 Det kan være at trykket ikke ligger på første stavelse: bensin, stasjon, tomat. I gamle norske ord er det i usammensatte ord trykk på første stavelse.
- 3 Det kan være at ord ikke uttales slik de er skrevet. Eksempler: restaurant, arrangement, a jour, camping, walkman.
Vær oppmerksom på at stadig flere av fremmedordene også har fått lydrett skrivemåte. Her er noen eksempler: enket, skåre, sjanger, jus, kløtsj.

Mange av fremmedorda har blitt så vanlige i norsk at vi lett forstår dem. Ord vi ikke forstår, finner vi i fremmedordboka. For å løse oppgavene nedenfor har du behov for å bruke fremmedordboka.

Sett fremmedorda på rett plass

A otium, paddock, eksem, grotesk, dosent, alterert

Nedenfor ser du forklaringer til fremmedordene i rammen. Sett fremmedordene på rett plass.

1. Innhegning for hester _____
2. Opphisset, oppskaket _____
3. Unaturlig, overdrevet _____
4. Hvile, rolig liv _____
5. Universitetslærer _____
6. Utslett _____

Dersom du har gjort det riktig, vil forbokstavene i fremmedordene danne et nytt fremmedord. Skriv ordet her:

B arterie, import, konsesjon, monolog, odios, diadem

Nedenfor ser du forklaringer til fremmedordene i rammen. Sett fremmedordene på rett plass.

1. Enetale _____
2. Innførsel _____
3. Tillatelse, bevilling _____
4. Pulsåre _____
5. Panne- eller hodesmykke _____
6. Frastotende _____

Dersom du har gjort det riktig, vil forbokstavene i fremmedordene danne et nytt fremmedord. Skriv ordet her:

C

majoritet, exit, faktura, nøytral, initialer, imitere, nobel

Nedenfor ser du forklaringer på fremmedordene i rammen. Sett fremmedordene på rett plass!

1. Regning (liste over varer) _____
2. Utgang _____
3. Flertall _____
4. Forbokstaver _____
5. Edel _____
6. Etterlikne _____
7. Upartisk _____

Dersom du har gjort det riktig, vil forbokstavene i fremmedordene danne et nytt fremmedord som betyr *kvinnelig*. Skriv ordet her: _____

D

emballasje, sjablon, lanterne, elevator, kompost

Løs oppgaven på samme måte som oppgave A.

1. Mønster _____
2. Heis _____
3. Avfallshaug _____
4. Innpakning _____
5. Lampe _____

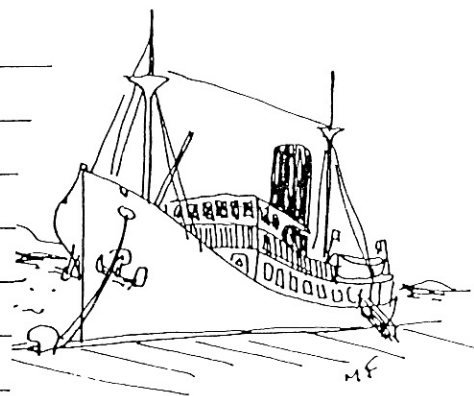
Dersom du har gjort det riktig, vil forbokstavene i fremmedordene danne et nytt fremmedord som betyr *århundre*. Skriv ordet her: _____

E

kranium, steril, lasaron, revelje, emblem, eremitt, fasade

Løs oppgaven på samme måte som oppgave A.

1. Morgensignal _____
2. Et merke _____
3. Forside (av f.eks. en bygning) _____
4. Landstryker, tigger _____
5. Eneboer _____
6. Hodeskalle _____
7. Bakteriefri _____

Dersom du har gjort det riktig, vil forbokstavene i fremmedordene danne et nytt fremmedord som betyr *gjenskin*. Skriv ordet her: _____

Norskkryss 3 – 2001

Småkryss og framandordtipping

Nynorsk

3 loddrett
i kryss 2

Kryss Vassrett:

1

1. Synonym til røvar, banditt
4. Antonym til lang
6. Synonym til still, tagal
8. Synonym til god, fin, ordentleg
9. Synonym til le, skratte
10. Synonym til moden, myndig, utvikla
11. Synonym til skøyarstrek, fantestykke
12. Synonym til lei, motbydeleg

Loddrett:

1. Synonym til skoŕte, vere fráverande utan gyldig grunn
2. Antonym til tragisk
3. Synonym til klokke
5. Synonym til øve
6. Synonym til blunde
7. Synonym til handtak (omvendt)
8. Synonym til mekre (dyrelåt)

Kryss Vassrett:

2

1. Pålegg – laga av husdyr-produkt
3. Stort husdyr
5. Unge til husdyr
6. Eit anna namn på *ulv*
7. Scape uorden
8. Korrekt, rett, i samsvar med fakta
9. Synonym til *feie*
10. Grammofonplate (fork.)

Loddrett:

1. Forkorting for *og så vi-dare*
2. Forkorting for *stasjon*
3. Gnagar
4. Nasjonaldyret vårt
5. Lite husdyr
6. Synonym til *håpe*
7. Synonym til *snøgg, rask*
8. Himmellekam

Kryss Vassrett:

3

1. Nr. 18 i alfabetet
4. Møbel
6. Til å binde med
10. Ordklasse
12. Treslag
13. Gir varme
15. Raskt fly
16. Teikn for romartal 5
17. Bakparten
19. Falsk
20. Antonym til *gammal*
21. Strid, trassig
22. Del av skodespel
23. I vers
25. Jentenamn
27. Visesongaren (framandord)

Loddrett:

1. Skred
2. . . . os, sjømann
3. Vekene før jul
4. Setningsledd (Døme: *Barna åt bollar*)
5. Setningsledd (Døme: *Kari skreiv brev*)
6. Bakparten
7. Ukjend (framandord)
8. Del av Bibelen (fork.)

Kryss Vassrett:

4

2. Dyremat
5. Rå, hardhendt
8. Gøy, glede
9. Smart, slu, utspekulert
10. Annanrangs, mindre god
12. Avgifter til stat og kommune

Loddrett:

1. Uorden, virvar
2. Søkklasta, proppa
3. Strengt, humørlaust
4. Eigedom
5. Støy, uro
6. Padlar
7. Sint, forbanna
11. Forsyn deg, set til livs!

Tipp framandord

1 import	a utførsel	b samferdsel	c innførsel
2 ideal	a filmstjerne	b førebilete	c lykke
3 lektyre	a lesestoff	b sofa	c hudpleie
4 redusere	a auke	b minske	c tape
5 ordinær	a vanleg	b rar	c trassig
6 nøytral	a krigersk	b snill	c upartisk
7 komplett	a kostbar	b fullstendig	c stor
8 variert	a triveleg	b pen	c avvekslande
9 majoritet	a fleirtal	b mindretal	c offiser
10 skeptisk	a smilande	b tvilande	c dårleg
11 kontrast	a lys	b motsetning	c farge
12 tragisk	a morosamt	b lurt	c sørgjeleg

9. Eigedomspronomen (fleirtal)
11. Antonym til *surt*
14. Tidsavsnitt (fork.)
16. Ordklasse
18. Preteritum av *finne*
19. Husdyr (omvendt)
21. Antonym til *søt*
24. To vokalar
26. Månefase

Norskkryss 3 – 2001

Nynorsk

Løysinga sender du til NORSKNYT v/Jon Hildrum, postboks 399, 7801 NAMSOS innan 1. november 2001. Du deltek da i loddtrekninga om ungdomsbøker.

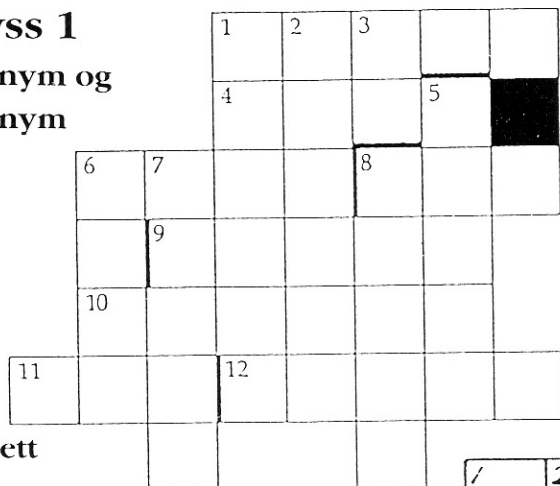
Kor lang tid trur du at du kjem til å bruke på å løyse kryssa? _____ min.

Kryss 1

Antonym og synonym

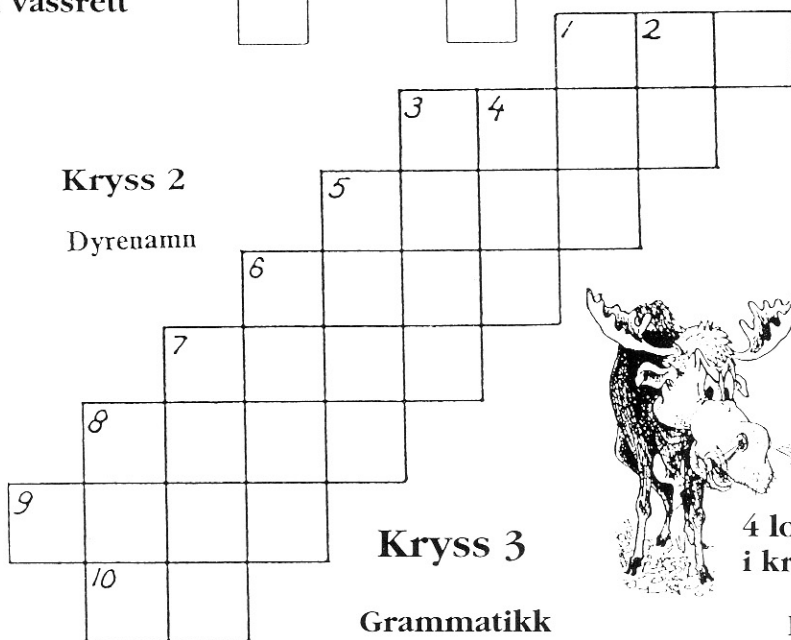

1 vassrett

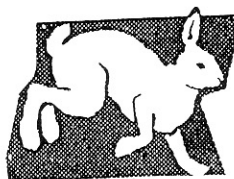
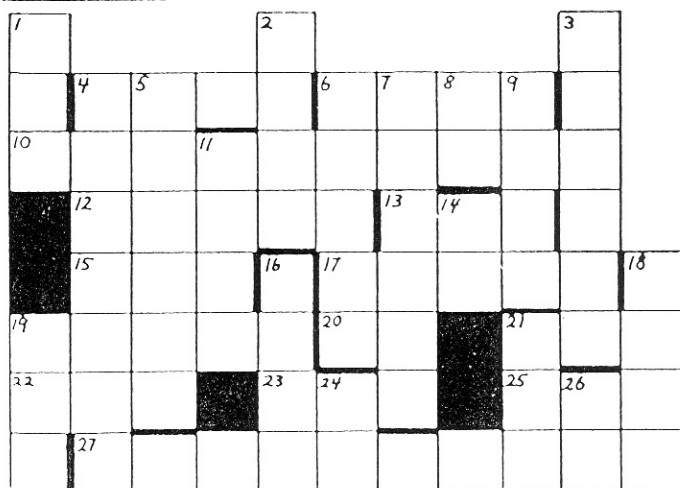
Kryss 2

Dyrenamn

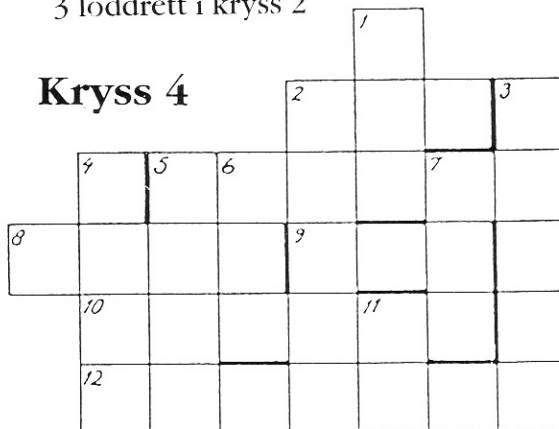
Kryss 3

Grammatikk

3 loddrett i kryss 2

Kryss 4

5

Tipp fra-
mandord.

Skriv tippe-
teikn (boksta-
var) inn i
denne
kupongen.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

a	b	c

4 loddrett
i kryss 2

Kor lang tid brukte du? _____ min.

Namn:

Klasse:

Skole:

Adresse:

Kva syns du om vanskegraden?

☐ lett ☐ middels ☐ vanskeleg

Emner: Synonymer og antonymer

Kryss 1

Vannrett:

1. Synonym til uttaler
4. Antonym til mett
7. Synonym til forkaste, kassere
8. Antonym til dag
9. Antonym til frisk
10. Synonym til ledig, ubundet
12. Asbjørnsen og . . . , eventyrsamlere
13. Synonym til sovnlige

Loddrett:

1. Antonym til søtt
2. Synonym til greie, klare (omvendt)
3. Synonym til ordne (om senger)
4. Antonym til hvitt
5. Antonym til flittig
6. Antonym til slurvet
8. Nr. 14 og nr. 6 i alfabetet
9. Belegg innvendig i murpipa
11. Sport (omvendt)

Kryss 2

Emne: Synonymer og antonymer

Vannrett:

3. Synonym til sanke (f.eks. bær)
8. Antonym til mett
11. Synonym til ansikt
12. Synonym til jobb, stilling
13. Synonym til «satt fyr på»
14. Synonym til klovn, bajas
16. «- da hørte jeg fra - - - en gjøk som gol: Ko-ko.»
17. Synonym til værelse (omvendt)
18. Antonym til møll
20. Synonym til haste, skynde seg
21. Synonym til ape, etterlikne
23. Antonym til fattig (omvendt)
24. Synonym til føle, fornemme
25. Vektenhet (fork.)

Loddrett:

1. Synonym til herm, etterlikn!
2. Synonym til spekulér, bruk hodet!
4. Synonym til flammen (gammelt ord)
5. Tykk ullfrakk som har fått navn etter et sted i Irland
6. Steintøy laget av leire
7. Synonym til hyppig, titt
8. Antonym til 7 loddrett
9. Antonym til tykk
10. Synonym til menn, karer
15. Synonym til stille, fredelig
19. Synonym til steinroys
21. Synonym til eie, besitte

Kryss 3

Emne: Synonymer og antonymer

Vannrett:

1. Synonym til glad, lystig
7. Antonym til skilles
9. I bålet (omvendt)
11. Synonym til tilbakereise (fremmedord)
14. Synonym til stort rom
15. Synonym til fottøy
16. Synonym til søvnige
18. Synonym til krangler
20. Synonym til sta
22. Synonym til mosjon
23. Synonym til skrike
24. Antonym til tomme (f.eks. om et billass)

Loddrett:

1. Antonym til lyst
2. Antonym til inne
3. Antonym til dagene
4. Synonym til lever, eksisterer
5. Synonym til stemmer
6. - - - Glomstulen
7. Antonym til finner
8. Antonym til søtt
10. Antonym til huske
12. Synonym til korrigere
17. Synonym til sorgelig
19. - - - spelman (omvendt)
21. Antonym til dårlig, mangelfull

1 vannrett

Kryss 4

Vannrett

1. Dessert
3. Måned
6. Synonym til stokk
9. Antonym til sløkke
10. Synonym til åsside
11. Synonym til føde
12. Antonym til slem
15. Himmellegemer
18. Antonym til dumme
20. Synonym til etterlikne
22. Synonym til bråk
23. Synonym til trøtt, utkjørt
25. Antonym til mørk
26. Antonym til tung
27. Del av Bibelen (fork.)

Loddrett

2. Synonym til pynt
3. Antonym til sulten
4. Liten fisk, brukes som pålegg
5. Antonym til ut
6. Antonym til tape
7. Antonym til ingen
8. Personlig pronomen
14. Synonym til svidd
16. Synonym til vemmelige, motbydelige
17. Antonym til dag
18. Synonym til stolt
19. Kjentmann til sjøs
21. Synonym til vakker
22. Dyrelåt
24. Tall (omvendt)

5

Fremmedord som likner hverandre

Hvilket av disse ordene betyr -

1. å minske
a) refusere b) rekvirere c) redusere
2. å snakke sammen
a) konversere b) konservere, c) kontrollere
3. lovforslag
a) proporsjon b) provisjon c) proposisjon
4. strid, tvist
a) kontrast b) kontrovers c) kontur
5. slaginstrument
a) marina b) marionett c) marimba

Norskkryss 3 – 2001

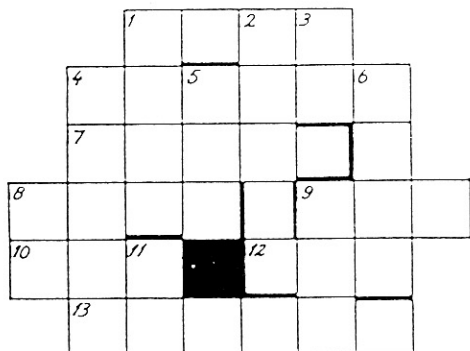
Når du har løst kryssordet, sender du løsningen til
NORSKNYTT v/Jon Hildrum, postboks 399,
7801 NAMSOS innen 1. november 2001.
Du deltar da i loddtrekning om ungdomsbøker.

Bokmål

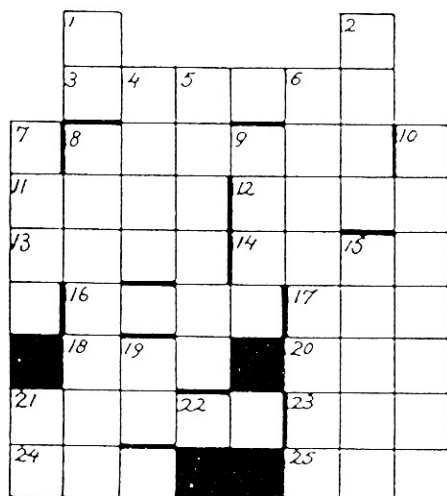

1 vannrett
i kryss 4

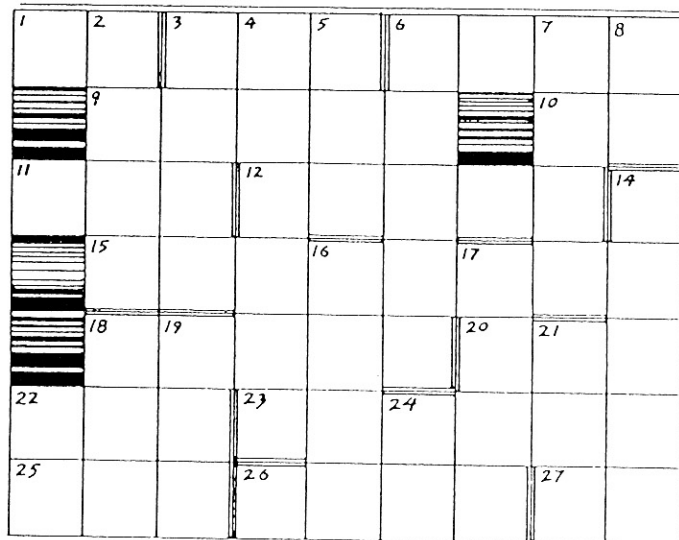
Kryss 1

Kryss 2

Kryss 4

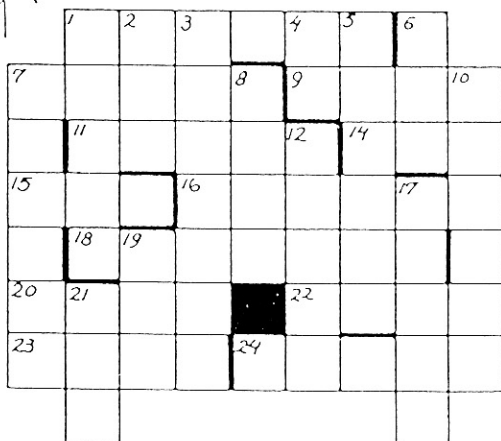

5 Fremmedord som likner hverandre

Skriv løsningsbokstaver inn i skjemaet

1	2	3	4	5

Kryss 3

Navn: _____

Klasse: _____

Skole: _____

Adresse: _____

Hva mener du om vanskelighetsgraden på oppgavene? (kryss av)

☐ lette ☐ middels ☐ vanskelige

Tentamen i norsk hovedmål

Bokmål

Til eleven: Du skal skrive EN av oppgavene.
Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

LANGSVAROPPGAVER

1 TEGNESERIE

Du skal holde et foredrag i klassen om en tegneserie du liker å lese. Fortell om de viktigste figurene, hvordan de ser ut, og hvilke særdrag de har. Gjør rede for hvorfor du liker denne serien, og si hva som er bra, og hva som er mindre bra

Lag overskrift selv.

2 MIN ØNSKEAVIS

En dagsavis har lyst ut en konkurranse for ungdom. De som ønsker å delta i konkurransen skal skrive en *artikkel* med overskrifta «Min ønskeavis». Her skal deltakerne gjøre rede for sine avislesevaner. Foretrekker du lokalaviser framfor de store riksavisene?

Hvilket stoff bør avisene ha mer av? Hvilket stoff kan med fordel reduseres? Grunngi synspunktene.

Deltakerne oppfordres også til å si om de foretrekker aviser med mange og store bilder og feite overskrifter – eller om de synes avisene bør bringe mindre billedstoff, men inneholde mer artikkel- og reportasjestoff og fyldige film-, musikk- og bokomtaler.

Overskrift. *Min ønskeavis*

3 NØD OG FATTIGDOM

Den tyske bildekunstneren Käthe Kollwitz (1867–1945) har laget denne tegninga. Hun skildret ofte nød og fattigdom i bildene sine. Skriv ei fortelling i tilknytning til dette bildet. Du kan gjerne skrive et dikt som du fletter inn i teksten. Lag selv ei overskrift som passer.

4 VI KRANGLER OG KRANGLER

Jeg tror ikke vi har godt av å få lov til alt mulig. Dessuten vet vi at de voksne bryr seg fordi de er glade i oss. Og det er godt for barn og ungdom å vite.

Vera

En feil mange foreldre gjør, er at de hører mer på rykter enn på sine egne barn om hvor dan det går for seg på disko tek og restauranter. Om de har hørt snakk om fyll på et sted, stoler de mer på det enn på det positive deres egne barn kan fortelle fra stedet.

Gina

Når jeg en gang får ten åringer i huset, vil jeg la dem kjøpe de klærne de har lyst på, selv om det er dyrt. De skal få lov til å følge moten og ikke gå med klær som er helt avleggs.

Irene

Det var en gutt som sa:
«Det er så deilig å være helt uenig med far, for da kjenner jeg at jeg er till!» Den gutten var i ferd med å finne sin egen «identitet», han holdt på «å finne seg sjæl».

Krangle-ord

Vi krangler bestandig om min «uvettige bruk av»:

penger
telefonen
klær og sko
senga (om fomiddagen)
kkosmetikk og annen «pynt»
volumet på «anlegget»
cola og potetgull
syltetøy
badet

Og så krangler vi om:

hår sex
rydding
mine venner
skolearbeidet
røyk og «stoff»
søsken og slektninger
«gamle dager» og nå
motorsykkel
uteliv
fest

og mye mer

Verst på søn- og helligdager
og i feriene

Anonym

Studer tekstene ovenfor. Skriv en tekst om krangling mellom ungdom og voksne. Velg en sjanger som passer.

Lag selv overskrift

5 ORDSPRÅK

Her er noen ordspråk:

«Den som ler sist, ler best.»

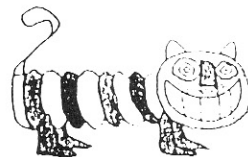
«Når katten er borte, danser musene på bordet.»

«Aldri så galt at det ikke er godt for noe.»

«Det er ille når kyllingen vil lære høna å verpe.»

«Ei fjær kan bli til fem høner.

Skriv med utgangspunkt i ett av ordspråkene ei fortelling, et brev eller en dagboktekst.

Bruk ordspråket som du velger, som overskrift

6 OM Å VÆRE REDD

De aller fleste er redde for et eller annet. Her er en liste over hva 3000 personer har fortalt at de er redde for:

(Når summen langt overstiger 100 prosent, skyldes det at mange personer nevner mer enn en ting de er redde for.)

1. Å si noe offentlig (41%)
2. Store høyder (32%)
3. Mygg og andre insekter (22%)
4. Økonomiske problemer (22%)
5. Dypt vann (22%)
6. Sykdommer (19%)
7. Døden (19%)
8. Å fly (18%)
9. Ensomhet (14%)
10. Hunder (11%)
11. Å kjøre bil, eller sitte på (9%)
12. Mørke (8%)
13. Heiser (8%)
14. Rulletrapper (5%)

Dette er ungdomsskolelever redde for:

- Selv er jeg mest redd for å si noe offentlig og for sykdommer. Det at jeg er mer redd for sykdommer enn for døden, tror jeg kommer av at døden virker mer uvirkelig og langt borte, mens sykdommer kommer og går ustanselig, noen verre enn andre.

Lill

- Jeg er redd for at mennesker kan ødelegge jorda, jeg synes det er grunn til å tenke på det.

Svein

- Det jeg er mest redd for, er hunder, ikke de store sch~eferne, men de små tette grønlands hundene. Jeg tror det skriver seg fra da jeg var liten og ble bitt av en sånn hund.

Camilla

- Når man er redd, tenker man alltid det verste. For eksempel mange som sitter i et fly tenker slik: «Hva om flyet styrtet nå!»

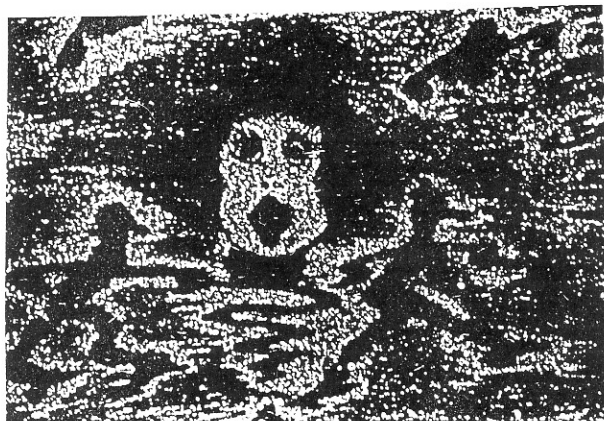
Truls

- Før var jeg redd for blautmyrer. Denne redse len kom sikkert av at jeg for 8-10 år siden gikk gjennom isen over et myrhull og fikk myr til skuldrene. Det var bare så vidt jeg ikke druknet i dette myrhullet.

Stine

Vi snakker med psykologen om redsel: —Hva er egentlig redsel?

- Vi kan vel si at det er et kroppslig og følelses messig ubehag. Ellers deler vi gjerne redselen inn i to slag. Når vi snakker om frykt, mener vi redsel som knytter seg til bestemte ting. Altså: Vi vet at vi er redd for bestemte ting - og kan skje personer osv. Denne slags redsel er lettest å hanske med. Vanskeligere er det vi kaller angst. Dette ordet bruker vi om den redselen som vi ikke kan bestemme eller knytte til noen bestemt. Den som er plaget av angst, føler seg truet og er redd for omgivelsene. En er altså redd, men kan ikke si at redselen kommer av noe bestemt.

Skriv en tekst om hva du er redd for. Hvilke tanker har du om redsel. Velg selv en høvelig sjanger. **Lag overskrift selv.**

7 HEMMELIGHETEN

Ingen kunne se meg der jeg lå. Da hørte jeg noen komme gående. Jeg kunne ikke se hvem det var, men jeg hørte at de snakket lavmælt sammen. Plutselig ble navnet mitt nevnt, og videre: «Skal vi si det til han? Noen burde fortelle han det.»

Jeg kjente det snørte seg i halsen, og jeg fikk en klump i magen, men samtidig ble jeg fryktelig nysgjerrig. Hva kunne det være jeg burde vite?

Skriv fortellingen ferdig.

Overskrift: **Hemmeligheten**

8 EN FLYKTNING SKRIVER HJEM

Kjære.... !

Jeg har en følelse av at vi kom hit for en evighet siden, men kalenderen på veggen foran meg forteller at vi har bodd her i bare to måneder. Dagene klarer jeg på et vis, men om kvelden når jeg har lagt meg, kommer tankene og alle spørsmålene . . .

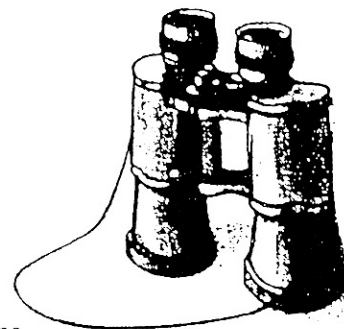

Foto: Lise Åserud

Tenk deg at dette er begynnelsen på et brev fra en flyktning i et norsk flyktningemottak.

Skriv brevet ferdig.

Sett fremmedorda på rett plass

I rubrikken A står det en samling norske ord.

- ★ Finn i ordsamling 1 fremmedord som betyr omtrent det samme som hvert av ordene i rubrikk A. Skriv fremmedordene på rett plass i rubrikk B.
- ★ Finn i ordsamling 2 fremmedord som betyr omtrent det samme som hvert av ordene i rubrikk A og B. Skriv disse ordene på de rette stedene i rubrikk C.

A	B	C
1 å trygde 2 nederlag 3 enestående		fadese
4 etterligne 5 romfarer 6 overse		
7 munterhet 8 overdådig 9 løsning	eksklusiv	
10 sannhet 11 stedfortreder 12 renslig		

Ordsamling 1:

Imitere, fenomenal, fiasko, forsikre, vikar, ignorere, hygienisk, fasit, humor, kosmonaut, eksklusiv, faktum.

Ordsamling 2:

Neglisjere, kopiere, sanitær, fadese, assurere, fantastisk, reserve, luksuriøs, astronaut, realitet, resultat, komikk.

Bruk noen av fremmedordene i ordsamlingene ovenfor, og skriv en tekst. Det kan være et dikt, en mininovelle, et brev, en plakat eller en annen sjanger.

Ta en skrivesjekk!

Hvordan er det med din formelle skriveferdighet? Hva er bra? Hva kan forbedres? Fyll ut sjekkskjemaet nedenfor. Etterpå vurderer du det grundig med tanke på framtidig arbeid med norsk skriftlig.

FORMELL NORSK M.M

1 ORTOGRAFI (rettskriving)

Jeg skriver ☐ mange ordfeil ☐ en del feil ☐ få feil.

Disse orda har jeg skrevet feil:

2 TEGNSETTING

Sett **pluss** foran de tegnene du er sikker i bruk av og **minus** foran de tegnene du er usikker i bruken av.

..... punktum, komma, hermetegn (anførselstegn), kolon, spørretegn, utropstegn, apostrof, bindestrek (orddeling).

Skriv en tegnsettingsregel som er nyttig å huske:

.....

3 OG — Å

Er du ☐ sikker, ☐ usikker i bruk av og—å? (sett kryss.)

Skriv den viktigste regelen når det gjelder bruk av og — å:

.....

4 OPPSETT AV SKRIFTLIG ARBEID

Mener du at du må ofre mer oppmerksomhet på disse punktene:
(Fyll ut med ja eller nei.)

Bruk av marginer: Bruk av avsnitt:

Avsnittsoverskrifter: Fyll ut linjene bedre:

Andre punkter:

5 SKRIFTFORMING

Hvilke av bokstavene former du bra?

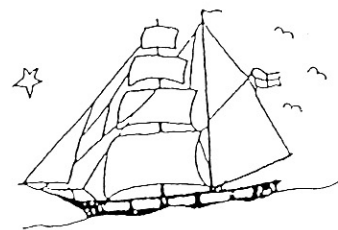
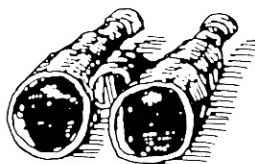
Hvilke bokstaver kan du skrive tydeligere?

Syns du bokstavstørrelsen din er bra?

Hva kan du forbedre når det gjelder skriften din?

Skriv verset «Ja, vi elsker -» eller en annen sang så fint som du bare makter på baksiden av dette arket.

Skriv og syng

Ferievers med hull i

Gro og Pål er på feriereise i sydlige land. Begge sender kort heim der de skriver vers om hvordan de har det. Men alle adjektivene i versene er tatt ut og plassert hulter til bulter i rammen under diktene.

Sett adjektivene på rett plass slik at Gros ferievers blir muntert mens Påls vers blir trist. Vi finner enderim i 2. og 4. linje. Likeens i 6. og 8. linje. Syng versene på melodien: Noen barn er brune.

Skriv gjerne flere vers.

Gros gladsang

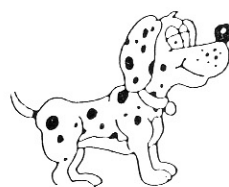
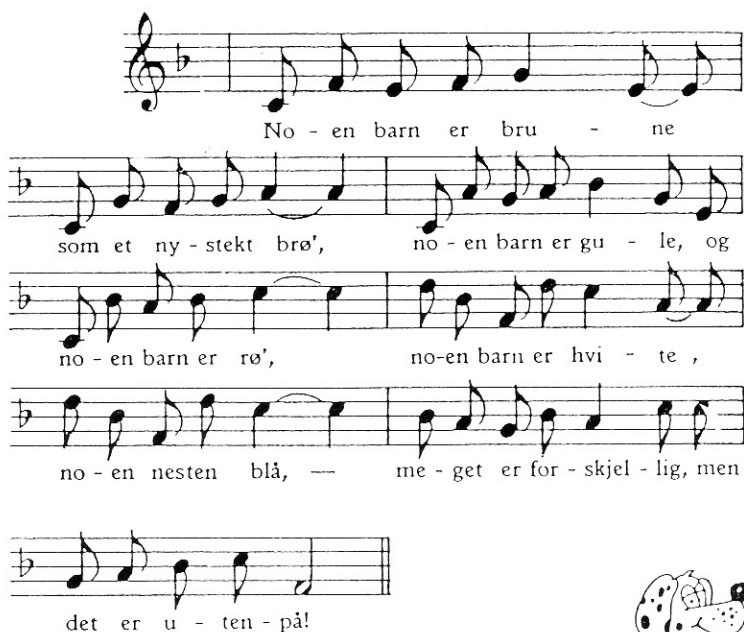
Været _____ og _____ .
Himlen _____ og _____ .
Folk er _____ , _____ ,
_____ å forstå.
Frukten _____ og _____ ,
_____ , _____ og _____
_____ her på øya.
_____ hilsen Gro.

Påls klagesang

Været _____ og _____ .
Himlen _____ , _____ .
Folk er _____ , _____ ,
_____ å forstå.
Frukten _____ , _____ ,
smaker _____ kål.
_____ og _____ på øya.
_____ hilsen Pål.

NOEN BARN ER BRUNE

TEKST: JO TENFJORD MELODI: JOHAN ØYAN

Husk: Ordene i rammen er bare forslag til ord du kan bruke på de åpne linjene. Det fins også andre adjektiv som passer inn. Men det er nødvendig at rimene og rytmen beholdes. Ellers blir det vanskelig å synge versene.

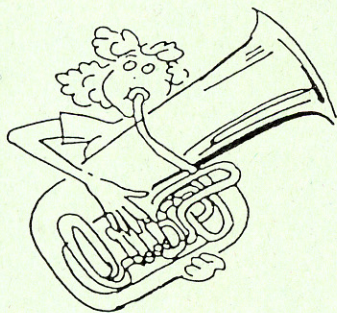
Ordsamling

skyet, lys, deppa, varm, kaldt, trist, vakkert, blå, sure, beste, glade, fersk, tunge, tamt, blide, lette, vissen, gammel, morsomt, billig, saftig, god, grå, muggen, sunn, tåket, sinte

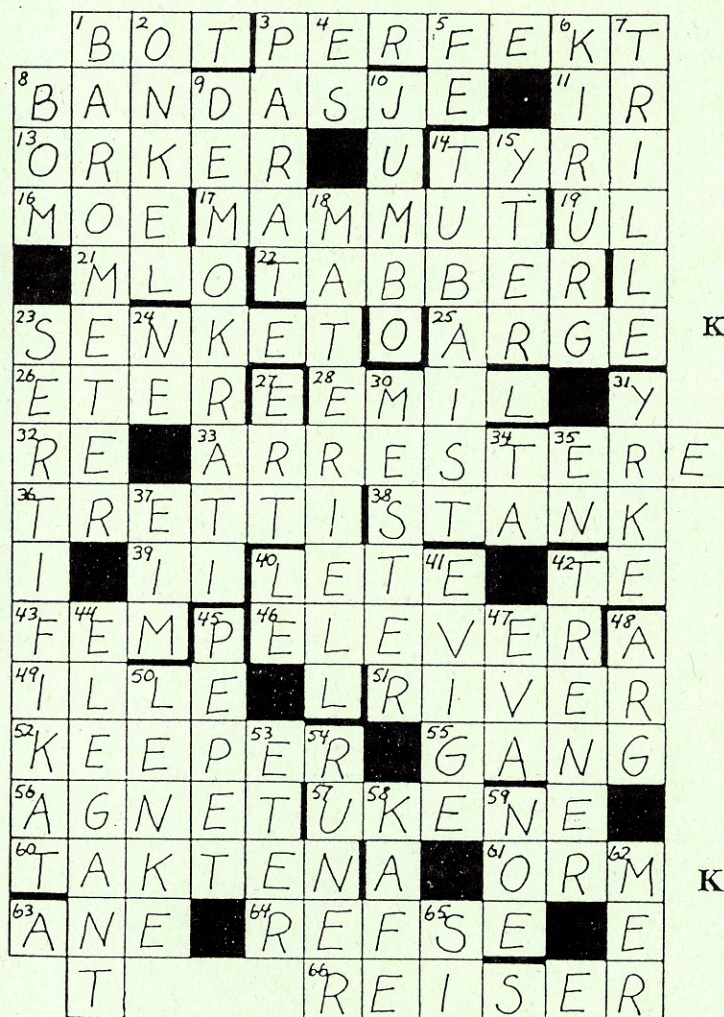
Kryssordløsninger 2-2001

Nynorsk

Bokmål

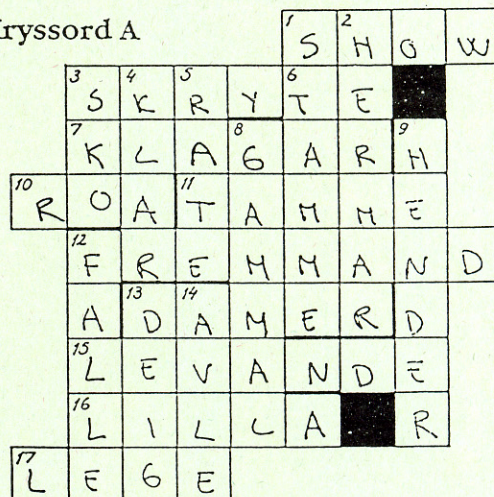

14 loddrett

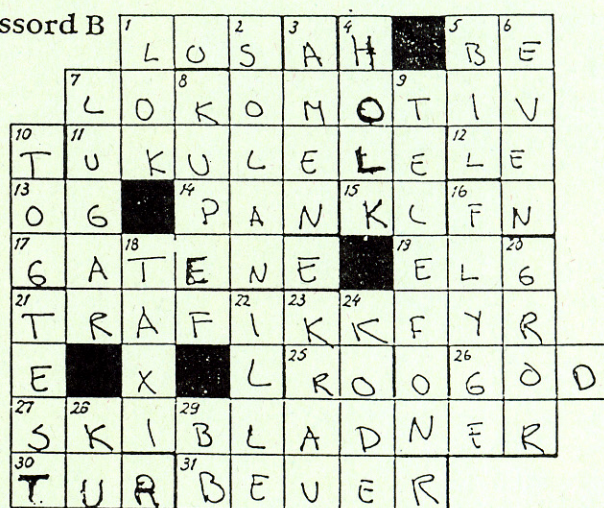

5 vannrett
i kryss C

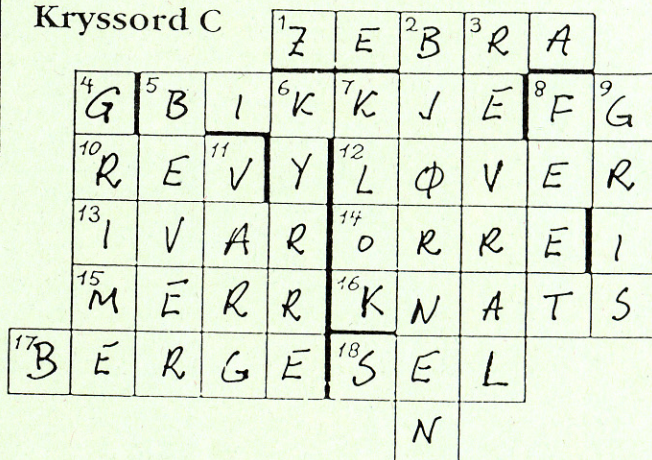
Kryssord A

Kryssord B

Kryssord C

C-blad

Returadresse:
Norsknytt
PB 303
7601 Levanger

NORSKnytt

Norsknytt 3 - 2001

Innhold

- 1 Elevene plunker stoff fra internett
Bli bedre kjent med Ibsen
- 2 Kryssordvinnere i Norsknytt 2 - 2001
Hvorfor ville ikke Ivar Aasen fornorske navnet sitt?
Del ideér med kolleger
- 3 Øvingsstoff til «tekstheftedagen»
- 4 Henrik Ibsens liv og diktning, tidslinje
- 5 Ibsenruteord
- 6 Omkring vårt nasjonaldrama «Peer Gynt»
- 8 Alfabetdikt - Dikttoppen
- 9 Europeisk språkår 2001: Tipp grannespråkord
- 10 Fabelen - tekst med moral i
- 11 Fire fine fabler
- 12 Studer tegneserien - skriv en tekst
- 13 Simon Gløgg i fare - igjen
- 14 Skriv et brev til deg selv
- Norsknytt midtsider
- 16 Samtaleark om norsk litteratur
- 18 Hulter til bulter-vitser Rydd opp
- 19 Bli bedre kjent med «paraplyordene»
- 20 Finn fram i oppslagsbøker, fremmedordbøker
- 22 Norskkrøss, nynorsk
- 24 Norskkrøss, bokmål
- 26 Tentamensoppgaver, langsvar
- 30 Sett fremmedord på rett plass
- 31 Ta en skrivesjekk
- 32 Syng og skriv ferievers med hull i
- 33 Kryssordløsning 2 - 2001